

NUORTEN HUUMAUSAINERIKOKSET HELSINGISSÄ 2017-2019

Tutkimus nuorten tekemistä huumausainerikoksista Helsingissä

Emil Toppinen & Daniel Westerberg

11/2020

Tiivistelmä

Tekijä(t)	Tutkinto
Emil Toppinen & Daniel Westerberg	Poliisi (AMK)
Julkaisun nimi	Julkisuusaste
Nuorten huumausainerikollisuus Helsingissä 2017–2019	Julkinen
Ohjaaja	Opinnäytetyön muoto
Mikko Mäkinen ja Pauli Mäkelä	Tutkimuksellinen opinnäytetyö
<p>Tiivistelmä</p> <p>Nuorten huumausainerikokset ovat mielenkiintoinen monella tavalla. Asia, jolle on paljonkin tehtävissä ennen kuin on liian myöhäistä. Nuorten huumausainerikosmäärät kiinnostavat monia ja ne vaikuttavat laajasti koko yhteiskuntaan. Nuorissa on tulevaisuus ja kaikki toivomme, että tulevaisuus näyttäisi kaikille mahdollisimman kirkkaana.</p> <p>Nuorten kannabiskokeilut ovat tilaston mukaan jopa nelinkertaistuneet vuodesta 1992 vuoteen 2018 suomalaisen väestön keskuudessa. Ministeriötasolla huolettavasta ongelmasta tehty johtopäätös on, että liian moni ihminen ajautuu kokeilemaan huumeita alaikäisenä ja on entistä tärkeämpää löytää keinojen sen torjumiseksi.</p> <p>Tutkimuksemme tarkoitus on kartoittaa vuosien nuorten huumausainerikoksia Helsingissä. Helsinki on Suomen pääkaupunkina myös tietyllä tavalla varoittava esimerkki muille kaupungeille, missä huumeiden kanssa mennään. Huumausaineiden määrät Helsingissä vaikuttavat olennaisesti myös pienempien kaupunkien määriin. Siksi nimenomaan Helsingin alue on mielenkiintoinen.</p> <p>Opinnäytteemme on laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus ja tavoitteena on erilaisia tilastoja ja haastatteluita hyväksi käyttäen saada laajamittainen kokonaiskuva nuorten huumausainerikoksista. Pyrimme selvittämään mitkä tekijät ajavat nuoret huumeiden pariin, minkälaisia rikoksia ja oheisrikoksia asiaan liittyy ja missä määrissä liikutaan rikoksia ajatellen. Pyrimme vastaamaan myös siihen, mitä kaikkea toimenpiteitä epäillylle nuorelle kohdistetaan.</p> <p>Pyrimme luomaan opinnäytteestämme helposti luettavan ja mielenkiintoisen työn, jossa aiheeseen perehtymätönkin lukija saa kattavan tietopaketin erilaisista huumeisiin liittyvistä rikoksista, rikosprosessista ja seurauksista. Vastamme myös kysymykseen, onko nykyajan nuorison huumerikokset kasvaneet vai laskeneet.</p>	
Sivumäärä	Tarkastuskuukausi ja -vuosi
40+2	
Avainsanat	
Nuorisirikollisuus, huumausaine, rikostutkinta, rikosprosessi	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	2
1.1 Tutkimuksen tarkoitus	2
2 HAASTATTELUMENETELMÄ.....	4
2.1 Haastattelumallit.....	4
2.2 Haastattelukysymykset	5
3 RIKOSPROSESSI.....	7
3.1 Esitutkinta osana rikosprosessia	8
3.2 Syyteharkinta.....	9
4 HUUMAUSAINERIKOKSET	12
4.1 Huuhausaineen käyttörikos	15
4.2 Huuhausainerikoksen valmistelu.....	16
4.3 Huuhausainerikoksen edistäminen	17
4.4 Törkeän huuhausainerikoksen edistäminen.....	18
4.5 Huuhausainerikos	19
4.6 Törkeä huuhausainerikos.....	21
5 NUORISORIKOLLISUUS	23
5.1 Nuori rikoksentekijä	25
5.2 Alle 15-vuotias rikoksentekijä.....	25
5.3 Nuorisoriikollisuuden syyt	26
5.4 Nuorten tyypilliset rangaistukset.....	27
6 NUORTEN HUUMAUSAINERIKOKSET HELSINGISSÄ 2017-2019	30
6.1 Haastattelututkimus	30
6.2 Tilastot.....	32
6.3 Alle 15-vuotiaiden tekemät huuhausainerikokset Helsingissä 2017-2019	33
6.4 15-17-vuotiaiden tekemät huuhausainerikokset Helsingissä 2017-2019	35
6.5 18-20-vuotiaiden tekemät huuhausainerikokset Helsingissä 2017-2019	36
7 LOPUKSI.....	37
7.1 Loppupohdinta.....	38

1 JOHDANTO

Opinnäytetyömme aiheeksi valikoitui nuorten huumausainerikollisuus Helsingissä 2017–2019. Mielessämme oli ensiksi useampia aiheita, mutta tämä aihe vaikutti mielenkiintoisimmalta. Aloitimme molemmat poliisiammattikorkeakouluun kuuluvan työharjoittelun Helsingin poliisilaitoksella lokakuussa 2019. Pääsimme näkemään ensimmäistä kertaa käytännön tasolla huumausaineiden vaikutukset ihmisiin. Huomasimme, että huumausaineilla on todella suuri vaikutus rikollisuuteen. Olen aiemmin kuullut, että huumausaineet ovat kasvaneet jatkuvasti ainakin pääkaupunkiseudulla. Aikuisia narkomaaneja on tullut vastaan useammilla työtehtävillä ja kaikki väestöryhmät huomioiden huumausaineiden kokeilut ovat suorastaan räjähtäneet vuosien saatossa. Terveiden -ja hyvinvointilaitoksen (THL verkkosivusto, luettu 20.9.2020) tilastoraportin mukaan muun muassa kannabiskokeilut ovat nelinkertaistuneet suomalaisessa väestössä 6 prosentista 24 prosenttiin 1992-2018 välisenä aikana. Myös amfetamiinin, ekstaasin ja kokaiinin käyttö on yleistynyt (THL verkkosivusto, luettu 20.9.2020). Tämä voi korreloida myös nuorten huumausainekokeilujen tai huumeiden käyttäjien määriin.

Eniten kuitenkin huolestuttaa nuorten tilanne. Nuorten lisääntyneet huumausainekokeilut huolettavat myös ministeriötasolla. Sosiaali- ja terveysministeriön sivuilla v. 2019 ministerit Annika Saarikko, Kai Mykkänen ja Antti Häkkänen pohtivat, että liian moni nuori ajautuu huumeiden kokeilijaksi alaikäisenä ja on tärkeä löytää entistä parempia keinoja ongelman torjumiseksi. Pyöreän pöydän keskustelussa ministerit painottavat viranomaisyhteistyötä ja ”Ankkurimallia”, jolla nuoria ohjataan oikeaan suuntaan jäätyään kiinni huumausaineiden käytöstä. (STM.fi verkkosivusto, luettu 20.9.2020).

1.1 Tutkimuksen tarkoitus

Tutkimuksemme tarkoitus on kartoittaa vuosien 2017-2019 välillä sitä, mihin suuntaan nuorten huumausaineiden käyttö on mennyt. Tarkoituksenamme on tutkia muun muassa eri tilastojen avulla sitä, ovatko poliisin tietoon tulleet

huumausainerikokset kasvamassa vai vähentyneet. Tutkimme myös sitä, miten nuorten huumeiden käyttö tulee viranomaisten tietoon, miten nuorten tekemiä rikoksia tutkitaan ja minkälaisia jatkotoimenpiteitä esimerkiksi huumausaineen käyttöririkoksesta kiinni jääneelle nuorelle tehdään. Tavoitteena on osoittaa tilastojen avulla, että puheet nuorten lisääntyneestä huumausaineiden käytöstä pitävät paikkansa. Toivomme, että tutkimuksestamme on hyötyä mahdollisimman monelle asiantuntijalle tai viranomaiselle.

Tutkimus olisi tarkoitus suorittaa työharjoittelun päätyttyä, jolloin aikataulu antaa myöten tutkimuksen tekemiselle. Opinnäytetyötä tehdään pääosin koululla ja verkossa, mutta pyrimme saamaan haastattelut kasvotusten Helsingin poliisilaitoksella. Tutkimus suoritetaan kahden opiskelijan toimesta.

Opinnäytetyö on jaettu eri osiin ja edetään johdonmukaisesti kohti tutkimuksesta saatuja tuloksia. Ensimmäiseksi käymme läpi rikosprosessia kokonaisuutena aina rikoksen teosta tuomioon asti niin, että lukijalla on täysi käsitys tapahtuman eri vaiheista.

Toisessa osiossa käsittelemme yleisellä tasolla huumausainerikoksia. Huumausaineisiin liittyviä rikoksia avataan lukijalle mahdollisimman tarkasti huumausaineen käyttöririkoksesta aina törkeään huumausainerikokseen asti. Osiossa käydään läpi nimikkeen lisäksi teontarkennetta, eli sitä millainen toiminta johtaa tiettyyn nimikkeeseen. Käsittelemme myös rangaistusasteikkoa minimituomiosta maksimituomioon.

Kolmannessa osiossa tarkastelemme nuoria henkilöitä. Nuoria henkilöitä käsitellään prosessissa hieman eri tavalla kuin aikuisia. Nuorten saamat tuomiot poikkeavat usein myös normaalista. Nuorista puhuttaessa ikäskala on käytännössä aina lapsesta 21 ikävuoteen asti, mutta meidän opinnäytetyössämme tarkastelemme yli 15-vuotiaita ja alle 21-vuotiaita rikoksiin syyllistyneitä. Lisäksi osiossa käsitellään nuorisorikollisuuden syitä, mitkä tekijät yleensä ajavat nuoret huumausaineiden pariin.

Viimeiseksi käsittelemme tutkimustuloksia, joita saamme haastattelemalla ammatillaisia, kuten poliisin nuorisoyksikön rikostutkijoita sekä keräämällä tietoa nuorten saamista tuomioista muun muassa Helsingin käräjäoikeudelta. Osiossa selvitetään

nuorten saamia tuomioita, niiden määriä ja ammattilaisten omia kokemuksia siitä, minkä ikäisiä rikoksentekijät yleensä ovat. Ajatuksenamme on havainnollistaa saatuja tilastotietoja kokoamalla tiedot taulukoihin ja tekemällä niistä kattavan analyysin. Pyrimme saamaan myös arvioita tulevaisuuden näkymistä huumeaineiden määrien suhteen.

2 HAASTATTELUMENETELMÄ

Opinnäytetyömme on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Laadullisessa menetelmässä pyritään kuvaamaan jotain todellisen elämän ilmiötä. Laadulliseen tutkimukseen liittyy olennaisesti tapa kerätä tietoa aiheesta kokonaisvaltaisesti. Tietoa keruussa käytetään useimmiten ihmisen antamaa tietoa, ja sen vuoksi kohdejoukko valitaan tarkoituksenmukaisesti. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita siitä, miksi joku on tehnyt jotain asiaa tietyllä tavalla ja miksi siitä on seurannut juuri se lopputulos. Laadulliseen tutkimukseen liittyy myös hypoteesittomuus, eli tutkija ei tee ennako-olettamuksia aiheesta ennen kuin on tutkinut sen. (Eskola & Suoranta 2000)

Meidän aiheemme on hyvin hypoteesialtis ja aiheesta puhutaan varmasti, mutta tärkeintä on saada tilastopohjaista faktaa ennen kuin aletaan kauhistelemaan asioita. Laadullisessa tutkimuksessa keskitytään vain hyvin pieneen määrään tapauksia. Meidän tutkimuksemme osalta tapaukset 2017-2019 ovat hyvin suppea otanta, mutta antaa hyvä käsityksen nykyhetken tilanteesta. Laadullisen tutkimuksen ominaisuuksiin kuuluu myös se, että se jättää hyvin monenlaisille analyyseille tilaa (Eskola & Suoranta 2000).

2.1 Haastattelumallit

Tutkimushaastattelun lajeja on neljä kappaletta, joita ovat lomakehaastattelu, strukturoimaton haastattelu, puolistrukturoituhaastattelu ja teemahaastattelu. Strukturoimaton haastattelu on tyyliltään melko avoin ja vapaamuotoinen, jossa kysymyksiä esitetään haastateltavan vastausten mukaisesti. Strukturoimattomia haastatteluja voivat olla esimerkiksi kliininen-, syvä-, avoin- ja keskustelunomainen haastattelu. Puolistrukturoidussa haastattelussa puhutaan lomakehaastattelun ja yllä mainitun

strukturoimattoman haastattelun välimaastosta. Haastattelukysymykset ovat kaikille samat, mutta vastausvaihtoehdot ovat avoimia, eli vastaajat eivät ole sidottuja mihinkään vastausvaihtoehtoihin. Teemahaastattelussa on puolestaan ajatuksena se, että haastateltavat ovat kokeneet tietyn tilanteen ja tutkija on perehtynyt tarkasti tutkittavaan aiheeseen ja on selvittänyt siihen liittyviä asioita ja kokonaisuutta. Teemahaastattelu ei ole kvalitatiivinen eikä kvantitatiivinen ja etuna on se, ettei menetelmä sido tutkimusta kumpaankaan leiriin. Teemahaastattelu on irrallaan kvalitatiivisesta sekä kvantitatiivisesta menetelmästä. (Hirsjärvi & Hurme 2018, 44-47)

Valitsimme haastattelumalliksi puolistrukturoidun asiantuntijahaastattelun, jossa kysymme Helsingin poliisilaitoksen nuorisoryhmän komisariolta, sekä kenttävalvontaryhmän ryhmänjohtajalta samat kysymykset kysymyslomakkeella. Vaikka kysymykset ovat samat, vastaukset voivat eri aseman ja yksikön vuoksi olla erilaisia. Tämän avulla saamme monipuolisempaa näkökulmaa tutkittavaan aiheeseen. Kysymysmuotoa voi kuitenkin muuttaa, vaikka kysymykset ovatkin ennalta määrittäjä (Robson 1995, 40-50). Pohdimme myös sitä, voiko kysymyksiä kohdentaa eri tavalla haastateltaville henkilöille, jotta saisimme erilaisia tietoja henkilöiden eri osaamisalueista.

Pohdinnan lopputuloksena päädyimme kysymään haastateltavilta eri kysymykset. Koimme kysymysten kohdentamisen vastauksien käytettävyyden kannalta parhaaksi ratkaisuksi. Kohdennetuilla kysymyksillä saimme laadukasta tietoa kummaltakin, mutta eri näkökulmista. Mielestämme tämä vaikutti positiivisesti vastauksen laatuun ja kokonaiskuvan hahmottamiseen.

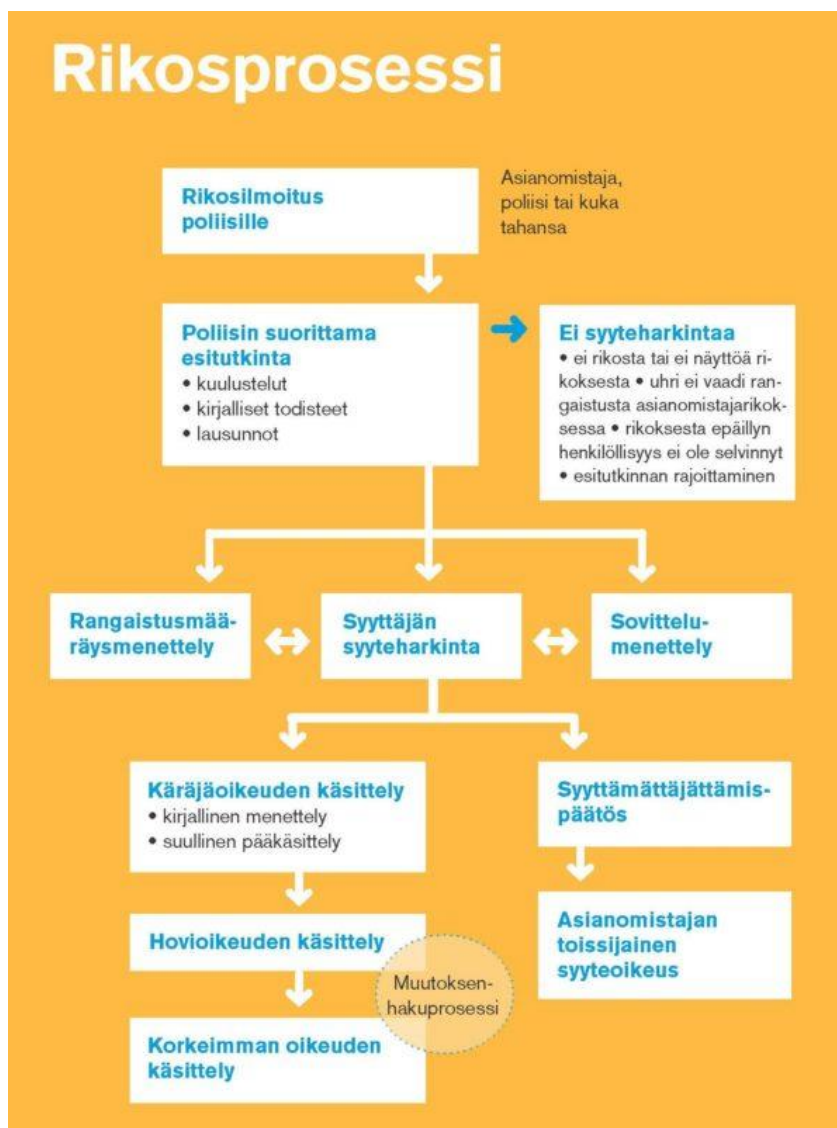
2.2 Haastattelukysymykset

Huumeet ovat tietyllä tavalla kiinnostaneet aiheena paljon ja miksi ne vaikuttavat niin vahvasti monien elämään. Vaikka huumeiden käyttäjä ei itse tiedä kärsivänsä siitä, hänen läheisten huolensa on jatkuvasti läsnä. Työharjoittelussa tuli vastaan tilanteita, joissa huumeidenkäyttäjien läheiset joutuivat mm. kiristyksien kohteeksi. Tästä syystä aihe alkoi kiinnostamaan. Nuorten henkilöiden kohdalla tuntuu, että jotain on vielä tehtävissä, koska ”ura” on vasta alussa.

Tutkimuksessamme pyrimme vastaamaan kysymyksiin, millainen on Helsingin poliisin tietoon tulleiden ja kiinnijääneiden nuorten huumeidenkäyttäjien määrä? Onko huumeidenkäyttäjien määrä kasvanut kahden edellisen vuoden aikana Helsingissä? Millaisiin huumerikoksiin nuoret syyllistyvät? Mitä oheisrikoksia huumerikoksiin liittyy? Miten nuorten huumerikoksia tutkitaan? Mitä jatkotoimenpiteitä huumerikokseen syyllistyneelle nuorelle voidaan tehdä?

Edellisen kappaleen luettelon lisäksi opinnäytteessämme pyritään erittelemään tarkemmin kappalemäärällisesti nuorten tekemiä huumerikoksia. Lisäksi esimerkiksi huumausaineen käyttörikoksesta voidaan rangaista sakosta aina kuuden kuukauden vankeustuomioon asti, mutta nuorten kohdalla rangaistus on hyvin usein sakkorangaistus mikä ei näy käräjäoikeuden tuomioissa välttämättä ja se vaikuttaa yleisesti tilastointiin ja tästä syystä suosimme poliisin tietoon tulleita tapauksia käräjäoikeuden ratkaisujen sijaan. Pyrimme asiantuntijan haastattelusta selvittämään tarkemmin, miten paljon tämän tyyppisiä käyttörikoksesta sakkoon tuomittuja tapauksia on.

3 RIKOSPROSESSI

Kuva 1. Rikosuhripäivystys ja rikosprosessi 2019 (Riku.fi verkkosivusto, luettu 20.9.2020)

Rikosprosessi saa alkunsa siitä, että joku on joutunut rikoksen uhriksi tai kohteeksi ja rikoksesta tehdään poliisin toimesta rikosilmoitus. Rikosilmoituksen voi tehdä joko itse poliisiasemalla tai poliisimiehelle, joka saapuu rikospaikalle. Rikosilmoituksen voi tehdä mille vain poliisiasemalle. Poliisi kirjaa rikosilmoituksen ja tapahtumat liittyen rikokseen. Rikosilmoitukseen kirjataan myös asiaan liittyvät luonnolliset ja oikeushenkilöt ja heidän henkilötietonsa oli sitten kyseessä asianomistaja. Asianomistajalle kuuluu antaa kirjallinen vahvistus rikosilmoituksesta pyydettyä (oikeus.fi verkkosivusto, luettu 17.10.2020)

3.1 Esitutkinta osana rikosprosessia

Poliisilla on velvollisuus käynnistää esitutkinta matalalla kynnyksellä. Esitutkinalain 3 luvun 1 § kuuluva sananparsi ”on syytä epäillä” tarkoittaa alhaista todennäköisyyttä rikoksen tapahtumiselle. Esitutkinnan käynnistäminen ei edellytä sitä, että tiedossa olisi henkilö tai henkilöitä, joita voitaisiin epäillä rikoksesta. Tavanomainen skenaario henkirikosten kohdallakin saattaa olla se, että tekijää ei ole tiedossa, vaikka onkin varmaa, että rikos on tapahtunut (Prosessioikeus 2012, s. 853).

Yleisellä tasolla esitutkinnan tärkeimpänä tavoitteena on selvittää, että onko rikosta tapahtunut, ja kuka tai ketkä ovat olleet rikokseen syyllistyneet. Esitutkinnan tavoitetta voidaan kuitenkin laajentaa useiden eri teemojen piiriin, jotka määrittävät esitutkinnan tarkoitusta ja tavoitteita. Isommassa kuvassa esitutkinnan tavoitteena on rikosvastuun ja rikosoikeuden toteutuminen. Lisäksi esitutkinnan tavoitteena on etenkin epäillyn oikeuksien turvaaminen ja toteutuminen, toisin sanoen oikeusturvaa (Prosessioikeus 2012, s. 837).

Oikeusturvan toteutumista voidaan pitää suhteellisen oleellisena, sillä rikoksen selvittämisen tai esitutkinnan aikana voidaan joutua aika rajustikin puuttumaan ihmisen perusoikeuksiin. Koska poliisi käyttää julkista valtaa puuttuessaan ihmisen tai ihmisten perusoikeuksiin, on perustuslaissa perusoikeuksiin puuttumista säädetty, että julkisen vallan on perustuttava lakiin ja kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia. Perusoikeuksiin puuttuminen on tarkoin säädelty lainsäädännössä ja sen on oltava kivijalka oikeuksiin puuttumiselle. Nykypäivänä huomio ja painopiste on siirtynyt yhä enemmän myös rikoksen uhrin oikeuksien turvaamiseen (Prosessioikeus 2012, s. 837).

Esitutkintaa ja sen toimenpiteitä ohjaava yleislaki on esitutkintalaki (ETL). Esitutkintalaista käy ilmi ne periaatteet ja muut tarkemmat seikat koskien tutkintaa ja etenkin asianosaisen asemasta esitutkinnasta ja hänen oikeuksistaan. Kun kyseessä on esitutkinnan aikainen oikeuksiin puuttuminen, tulee lainsäädäntö siihen tueksi pakkokeinolaista (PKL). Esitutkintaa kuin myös pakkokeinojen käyttöä ohjaa esitutkintalain säädetty esitutkintaperiaatteet (Prosessioikeus 2012, s. 838).

Esitutkintaan ja sen sisäisiin toimenpiteisiin kohdistuu vahvasti laillisuusperuste. Seuraavaksi päästään esitutkinnassa selvitettäviin asioihin. Esitutkinnan tarkoitus on selvittää rikosta koskevat yksityiskohdat, eli mitä on tapahtunut. Rikosta koskevien seikkojen selvittäminen on syyteharkinnan perusta. Tämän lisäksi esitutkinnassa tulee selvittää rikoksen asianosaiset. Asianosaisten lisäksi tulee selvittää myös sellaiset osapuolet, jotka eivät ole asiaosaisia rikosasiassa, mutta joiden oikeudelliseen asemaan rikosasia voi muutoin vaikuttaa. Tämän kaltainen tilanne voi tulla kyseeseen esimerkiksi tilanteessa, jossa jonkun muun kuin asianomistajan omaisuutta vaaditaan rikoksen takia menetettäväksi (Prosessioikeus 2012, s. 840).

Esitutkinnassa selvitettäviin seikkoihin kuuluu myös asianomistajan vaatimukset. Rikoshyödyn määrän selvittäminen kuuluu myös esitutkinnan tehtävien piiriin. Asianomistajan vaatimusten osalta tulee selvittää, rikoksella aiheutetun vahingon määrä kuin myös selliset vaatimukset, joiden osalta asianomistaja on esittänyt pyynnön syyttäjälle ajaa korvausvaatimuksia oikeudenkäynnissä (Prosessioikeus 2012, s. 841).

3.2 Syyteharkinta

Esitutkinnan tultua valmiiksi ja päätökseen heitetään pallo seuraavaksi syyttäjälle syyteharkintaa varten. Syyttäjällä on kolme mahdollista ratkaisua syyteharkinnan suhteen:

1. Syyttäjä päättää nostaa syytteen
2. syyttäjä päättää jättää syytteen nostamatta (seuraamusluontoinen syyttämättäjättämispäätös, vaihtoehtoinen termi on myös toimenpiteistä luopuminen)
3. syyttäjä päättää muulla perusteella jättää syytteen nostamatta, ns. prosessuaalisen syyttämättä jättäminen

Syyttäjän on nostettava syyte rikosasiassa, jos hän katsoo, että on olemassa todennäköisiä syitä epäillyn syyllisyyden tueksi (ROL 1 luku 6 §). Tämän syyteongelman syyttäjä pyrkii ratkaisemaan tarkastelemalla kahta seikkaa. Ensimmäiseksi syyttäjän tulee selvittää ja jäsentää rikoksen tosiseikat, eli mitä todellisuudessa on tapahtunut ja toinen seikka koske laintulkintaa. Syyttäjän on tarkasteltava kuinka rikosta

tai tapahtunutta on arvioitava rikosoikeudellisesti. ROL 1:6 edellyttää, että syyllisyyden tueksi on todennäköisiä syitä, mutta se mihin syyteharkintaa tulee kohdistaa tapahtuneen osalta ei määritellä. On selvää, että jonkun on täytynyt syyllistyä rikokseen ja, että tämä rikos on ajallisesti ja paikallisesti tosiasiallisesti määriteltävissä (Prosessioikeus 2012, s. 533).

Rikoksesta ei voida puhua ilman oikeustositseikkoja. Oikeustositseikat ovat jutussa faktoja, jotka ovat oikeusseuraamukseen heti oleellisesti vaikuttavia. Tämän lisäksi edellytetään, että jonkin tietyn rikoksen tunnusmerkistö on täyttynyt. Pähkinänkuoressa voidaan sanoa syyteharkinnan keskiössä olevan syyttäjän kannanotto siihen, mitä todellisuudessa on tapahtunut. Yhtäältä syyttäjälle ja muutoinkin rikosasiassa on selvää, että mitä tosiasiasa on tapahtunut ja toisaalta voi olla pimennossa ja epäselvää, että onko jokin tapahtuma seurausta rikoksesta vai muusta (Prosessioikeus 2012, s. 534).

Syyttäjän on syyteharkinnassaan otettava huomioon todennäköisten syiden osalta kaksi aspektia. Syyttäjä perustaa tulkintansa pätevään päättelyyn ja argumentaatioon. Syyttäjän on pystyttävä kelvollisin ja pätevin argumentein pystyttävä johtamaan väitteistään, että epäilty on todennäköisin syin syyllistynyt rikokseen. Sen lisäksi, että syyttäjän on vakuutettava itsensä todennäköisten syiden käsillä olosta ja niiden perusteista, hänen on myös syyteharkinnan aikana harkittava, että johtaako näyttö todennäköisesti epäillyn tekijän tuomitsemiseen (Prosessioikeus 2012, s. 534).

Syytekynnyksen ylittyminen, toisin sanoen todennäköisten syiden täytyminen voidaan määritellä kolmeen vaiheeseen. Kirittäisin ja tärkein vaihe on päättää, että vastaako kerätty näyttö arvoltaan syytteen nostamiseen. Ratkaisu pohjautuu syyttäjän arvioon poliisin aikaan saamaan esitutkinta-aineistoon. Näyttö sijoitetaan ”todennäköisyysasteikolle” nolasta sataan prosenttiin ja tällä asteikolla näytön pitää kohota selvästi yli 50 prosentin. Todellisuudessa objektiivisesti tarkkaa näyttöarvoa prosenteissa ei pystytä määrittelemään, mutta kun syyllisyys on ilmeinen ja näyttöarvo on noin 75 prosenttia niin lukemana em. toimii yleisenä mittarina syytekynnyksen ylittymiseen. Joskus, vaikka syyttäjä arvoisikin, että näyttöä olisi tarpeeksi syytteen nostamiseen niin saattaa syyttäjä tästäkin huolimatta olla nostamatta syytettä koska katsoo esitutkinta-aineiston perusteella, että tapausta ei ole selvitetty

tarpeeksi. Tällaisissa tapauksissa syyttäjän on jätettävä yleensä syyte nostamatta ja pyydettyä poliisilta lisätutkintaa (Prosessioikeus 2012, s. 534).

Syytekynnyksen määrittelyn toisessa vaiheessa, mikäli syytekynnys on ylittynyt ja asiaa on selvitetty riittävästi tai tarpeeksi tulee syyttäjän tarkastella vaihtoehtoisia hypoteeseja tai tapahtumienkulkuja. Syyttäjän on analysoitava ja pääteltävä aineiston perusteella, että onko vaihtoehtoisille tapahtumienkuluille aineksia. Syyttäjän on poissuljettava vaihtoehtoiset tapahtumienkulut pois tuomitsemiskynnyksen takia. Jotta epäily voidaan tuomita, niin hänen syyllisyydestään ei saa jäädä vartenotettavaa epäilyä. Edellä mainittu tarkoittaa käytännössä, että muut vaihtoehtoiset selitykset on poissuljettu eivätkä jätä vartenotettavaa epäilystä epäillyn syyllisyydestä. Pähkinänkuoressa voitaisiin todeta, että vaihtoehtoisten hypoteesien potentiaali on niin heikko, että ne eivät horjuta ratkaisevasti tuomiota, vaan langettava tuomio on dominoivampi ja todennäköisemmin selvempi ratkaisu kun vapauttava tuomio (Prosessioikeus 2012, s. 535).

Rikosasian edettyä pääkäsittelyyn ja kun pääkäsittely alkaa niin asian eteneminen pääkäsittelyssä noudattaa tiettyä mallia tai järjestystä. Pääkäsittelyn vaiheita voidaan numeroida yhdestä seitsemään, noudattaen kronologista järjestystä. Ensimmäisessä vaiheessa syyttäjä tuo esiin rangaistusvaatimuksensa ja niille edellytettävät perusteet. Syyttäjällä saattaa olla myös mahdollisia muita vaatimuksia, jotka hänen tulee esittää, sekä jos syyttäjä on ottanut asianomistajan korvausvaatimuksia ajaakseen niitä oikeudessa niin nämäkin on esitettävä ensimmäisen vaiheen aikana. (oikeus.fi verkkosivusto, luettu 17.10.2020)

Toisessa vaiheessa on asianomistajan vuoro esittää vaatimuksensa, mikäli tahtoo poiketa syyttäjän hakemasta rangaistusvaatimuksesta. Jos asianomistaja on erimielinen syyttäjän kanssa niin hän voi vaatia muuta rangaistusta. Toinen vaihe on asianomistajalle myös paikka, jossa hän voi esittää korvausvaatimuksen liittyen oikeudenkäyntikulujen korvaamiseen. Kolmannessa vaiheessa vastaajalle annetaan mahdollisuus reagoida syyttäjän ja asianomistajan esittämiin vaatimuksiin. Vastaajan tulee joko yhtyä tai olla eri mieltä esitettyjen vaatimusten osalta. (oikeus.fi verkkosivusto, luettu 17.10.2020)

Neljännän vaiheen aiheena on syyttäjän esittämä käsitys tapahtumienkulusta, sekä perustelut haastehakemuksessa esitetyille syytekohtille. Neljänteen vaiheeseen kuuluu myös asianomistajan vahingonkorvausvaatimusten sisältämien summien esittäminen, sekä vahingonkorvausvaateitten perusteet, perustelut sisältävät asianomistajan selonteon siitä, miten hän on päätenyt esitettyihin korvaussummiin. Lopuksi vastaajalla on puheenvuoro, jonka hän käyttää näkemyksensä esiintuomiseen suhteessa syyttäjän syytteisiin ja asianomistajan korvausvaatimuksia kohtaan. (oikeus.fi verkkosivusto, luettu 17.10.2020)

Pääkäsittelyn edettyä viidennen vaiheeseen on kirjallisten todisteiden tarkastelun vuoro. Kun kirjalliset todisteet on käyty läpi, niin siirrytään kuulemaan asianosaiset ja joissakin tapauksissa myös todistajia saatetaan kuulla rikosasiaan liittyen. Käräjäoikeus ei saa huomioida todisteita tai esitutkintapöytäkirjan kuulustelukertomuksia, joten pääkäsittelyssä on tuotava esiin joka ikinen todiste, mihin on tarkoitus vedota. (oikeus.fi verkkosivusto luettu 17.10.2020)

Kuudes vaihe on varattu loppupuheenvuorojen pitämistä varten. Puheenvuorot ovat varattu asianosaisille, jotka saavat esittää näkemyksensä siitä onko pääkäsittelyn aikana syyttäjän esittämät syytekohtat näytetty toteen ja syyttäjän kuuluu esittää kannanottonsa vastaajan rangaistuksen suhteen, teknisesti ottaen, millainen rangaistus vastaajalle kuuluisi tuomita. Näihin edellä mainittuihin asianosaisten näkökulmiin on vastaajalla oikeus vastata ja esittää hänen näkemyksensä esitettyihin väitteisiin. (oikeus.fi verkkosivusto, luettu 17.10.2020)

Seitsemännessä ja viimeisessä vaiheessa oikeudella on kaksi tapaa tuomion julistamisen käytännön suhteen. Käräjäoikeus voi julistaa tuomion istunnossa heti kun tähän vaiheeseen on edetty, tai sitten kirjallisesti. Kirjallinen ratkaisu tarkoittaa kansliatuomiota. Kansliatuomiossa asianosaiset voivat hakea tuomion kansliasta, tai sitten jollekin kätevämmiin kirjeitse tai sähköisesti. (oikeus.fi verkkosivusto, luettu 17.10.2020)

4 HUUMAUSAINERIKOKSET

Suurin osa ihmisistä tietää, että huumausaineet ovat kiellettyjä huumevalistusta annetaan ihmisille jo hyvin varhaisessa vaiheessa. Ongelmaksi on muodostunut se,

mikä on huumausaine ja mitkä aineet luetellaan huumausaineiksi. Lääketiede määrittelee huumausaineeksi sellaiset aineet, jotka vaikuttavat ihmisten psyykkisiin toimintoihin, tunteisiin, mielialoihin ja kognitioihin. Edellä mainitun luettelon mukaan myös täysin lailliset ja hyväksyttävät aineet voitaisiin luokitella huumausaineiksi. Huumausaineina voidaan yleisesti pitää laittomia päihdyttäviä aineita, mutta tämäkin määritelmä altistaa sen kritiikille. (paihdelinkki.fi verkkosivusto, luettu 11.9.2020)

Huumelainsäädännön pohjana Suomessa käytetään kansainvälisiä sopimuksia, kuten Yhdistyneiden kansakuntien (YK) vuoden 1961 huumausaineyleissopimusta ja psykotrooppisia aineita koskevaa yleissopimusta, joka on julkaistu vuonna 1971 sekä Wienissä 20. päivä joulukuuta 1988 edellä mainittujen aineiden laitonta kauppaa vastaan tehtyä sopimusta. Fimea on Suomessa toimiva toimeenpanoasetuksessa toimivaltaiseksi viranomaiseksi määrätty taho, joka toimii huumausaineiden lähtöaineiden valvonnan taustalla. Fimean mukaan huumausainelain puitteissa valvotaan huumausaineina myös uusia psykoaktiivisia sekä kansallisesti huumausaineeksi luokiteltuja aineita, joka perustuu EU:n puitepäätökseen (2004/757/YOS). (Fimea.fi verkkosivusto, luettu 11.9.2020)

Suomen huumausainelaissa määritellään yleiskiellon mukaisesti kielletyt toimintatavat. Huumausainelaissa muun muassa kielletään huumausaineeksi luokitellun aineen tuotanto, valmistus, tuonti ja vienti Suomeen ja Suomesta, kuljetus, kauttakuljetus, jakelu, kauppa, käsittely, käyttö ja hallussapito. Lista on pitkä ja käytännössä kaikki huumeisiin liittyvä toiminta on kielletty. Kiellosta vastaa Suomen rikoslaki ja tarkemmin ottaen 50 luku, jossa on määritelty rangaistukset edellä mainittujen kieltojen rikkomisesta. Kiellosta voidaan kuitenkin poiketa tietyin reunaehdoin. Esimerkiksi lääkinnällisessä, tutkimuksellisessa tai valvonnallisessa tilanteessa tai tarkoituksessa ei sovelleta huumausainelain asettamia määräyksiä. (Fimea.fi verkkosivusto, luettu 11.9.2020)

Huumausainerikoksissa yleensä mitataan rangaistus sen perusteella, kuinka vaarallisesta huumausaineesta on kyse. Myös määrä, eli kuinka suuri määrä huumausainetta on ollut rikoksen kohteena sekä huumausaineen pitoisuus vaikuttavat oleellisesti rangaistukseen. Huumausaineen laatu ja sen määrä vaikuttavat myös siihen,

kuinka paljon rikoksella on ollut mahdollisuus aiheuttaa vahingollisuutta tai vaarallisuutta. Laatu, määrä ja pitoisuus ei tule perustua yksinomaan huumausainerikoksesta tuomittavan rangaistukseen, mutta niiden perusteella rangaistusta voidaan alentaa tai korottaa. Lisäksi rangaistavuuteen vaikuttavat tekijän syyllisyys, eli se kuinka oleellisesti hän on ollut toteuttamassa rikosta. Rangaistavuuteen vaikuttaa myös tekotapa eli miten järjestäytyneestä tai suunnitelmallisesta toiminnasta on ollut kyse. Näihin käytetään lieventämis- ja koventamisperusteita. (oikeus.fi verkkosivusto, luettu 17.10.2020)

Huumausaineen vaarallisuuteen vaikuttaa keskeisesti sen laatu ja pitoisuus. Laatu voidaan nähdä suoraan vaarallisuusasteena, joka vaikuttaa suoraan rangaistuksen määrään. Suomeksi sanottuna on siis eri asia pitää hallussaan 10 grammaa kannabista kuin 10 grammaa kokaiinia, vaikka molemmat ovat rangaistavia. Erittäin vaarallisella huumausaineella tarkoitetaan rikoslaissa huumausainetta, jonka käyttöön liittyy hengenvaara, jos se annostellaan väärin tai virheellisesti. Vaikuttavia tekijöitä ovat myös lyhyestäkin käytöstä johtuva vakava terveyden vaara tai voimakkaat vieroitusoireet. Lain perustelujen mukaan kannabis ei lukeudu erittäin vaarallisten huumausaineiden joukkoon. (Finlex verkkosivusto, luettu 20.9.2020)

Korkeimman oikeuden ratkaisun mukaan muun muassa amfetamiini on nähty erittäin vaarallisena huumausaineena, joka voi aiheuttaa yliannostuskuoleman. Muita erittäin vaaralliseksi katsottuja huumausaineita ovat kokaiini, buprenorfiini, heroini, ekstaasi, gamma, fentanyyli, metadoni ja alfa-pvp. (Finlex verkkosivusto, luettu 20.9.2020)

Huumausaineeseen vaikuttaa olennaisesti lajin lisäksi myös sen pitoisuus eli se, kuinka vahvaa se on ja kuinka paljon se sisältää puhdasta huumausainetta. Huumausaineen välittäjän rikoksesta saama hyöty riippuu hyvin paljon aineen puhtaudesta. Puhdasta ainetta on myös helppo jatkaa ja näin saada grammamäärällisesti enemmän tavaraa myyntiin, usein samalla katuhinnalla. Usein puhdas aine on myös arvokkaampaa kuin ”jatkettu” aine. Huumausaineen pitoisuus vaikuttaa myös rangaistuksen määrään. Suomessa Keskusrikospoliisin (KRP) rikostekninen laboratorio tutkii huumausaineen pitoisuuksia. Tutkimuksen mukaan Suomessa amfetamiinin mediaanipitoisuus on ollut n. 20 painoprosenttia. (oikeus.fi verkkosivusto, luettu 17.10.2020)

Rikoslain mukaan

”huumausaineen käytöstä ja huumausaineen käyttöön liittyvästä rikoksesta voidaan jättää syyte nostamatta tai rangaistus tuomitsematta, jos epäiltyä rikosta tai rikosta on huumausaineen määrä ja laatu, käyttötilanne sekä olosuhteet muutoinkin huomioon ottaen pidettävä kokonaisuutena arvostellen vähäisenä. Syyte voidaan myös jättää nostamatta tai rangaistus tuomitsematta, jos rikoksesta epäilty tai tekijä on hakeutunut sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymään hoitoon”. (Rikoslaki 19.12.1889/39)

kokemuksenamme työharjoittelusta on se, että ainoastaan yksi lukuisista huumausaineen vuoksi poliisin kanssa tekemisiin joutunut henkilö on hakeutunut sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymään hoitoon. Tämä henkilö oli suhteellisen nuori, eikä hänellä ollut ollut huumeiden kanssa aiemmin kokemusta. Henkilön tulee sitoutua hänelle tarjottuun hoitoon ja ilmoittaa siitä poliisille viimeistään 30 päivän kuluessa lähettämällä hoitopaikasta saatu vahvistettu hoitosopimus poliisilaitokselle. Henkilön tulee hakeutua itse hoitoon ja mikäli henkilö ei toimi näin, hän siirtyy normaalin oikeusprosessiin mukaan.

4.1 Huumausaineen käyttörikos

Rikoslaisissa huumausaineen käyttörikos määritellään seuraavasti;

”Joka laittomasti käyttää taikka omaa käyttöä varten pitää hallussaan tai yrittää hankkia vähäisen määrän huumausainetta, on tuomitettava huumausaineen käyttörikoksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi” (Rikoslaki 19.12.1889/39)

Jos henkilöllä on hallussaan huumausainetta tai hän yrittää hankkia sitä, siitä voidaan rangaista joko huumausaineen käyttörikoksesta tai huumausainerikoksesta. Tähän vaikuttaa suurelta osin tunnusmerkistö. Huumausaineen käyttörikoksen tunnusmerkistössä tulee täytyä ensinnäkin se, että kyse on henkilön omasta käytöstä ja toisekseen se, että kyseessä on pieni määrä huumausainetta. Jotta hallussapito voitaisiin katsoa liittyvän ainoastaan henkilön omaan käyttöön, huumausainetta tulisi olla niin vähäinen määrä, että rikoksentekijä olisi voinut käyttää sen itse.

Vähäinen määrä terminä vaihtelee eri huumausaineissa. (Helda Helsinki verkkosivusto, luettu 11.9.2020)

Valtakunnansyyttäjävirston mukaan se, että henkilöllä on hallussaan huumausaineen käyttörikoksen tunnusmerkistössä mainittu vähäinen määrä, ei viittaa kuitenkaan huumausaineen käyttöön, vaan ainoastaan hallussapitoon ja hankkimisen yritykseen. Vaikka henkilö olisi aiemmin käyttänyt suuria määriä huumausaineita, teko on siitäkin huolimatta vain huumausaineen käyttörikos, jos hänellä on ollut hallussaan vain vähäinen määrä huumausaineita. (Valtakunnansyyttäjävirsto verkkosivu, luettu 1.11.2020)

Valtakunnansyyttäjävirston mukaan huumausaineen hallussapito tai yritys hankkia sitä voidaan katsoa rangaistavaksi joko huumausainerikoksena (RL 50:1) tai huumausaineen käyttörikoksena (RL 50:2a). Mikäli henkilöllä on ollut huumausainetta vain vähäinen määrä, teko täyttää huumausaineen käyttörikoksen tunnusmerkistön. (Valtakunnansyyttäjävirsto verkkosivu, luettu 1.11.2020)

4.2 Huumausainerikoksen valmistelu

Rikoslain 50 luvun 3 pykälässä säädetään huumausainerikoksen valmistelusta seuraavasti:

”Joka tehdäkseen 1 pykälän 1-4 kohdassa tarkoitetun rikoksen valmistaa, tuo maahan, hankkii tai vastaanottaa tällaisen rikoksen tekemiseen soveltuvan välineen, tarvikkeen tai aineen, on tuomittava huumausainerikoksen valmistelusta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi” (Rikoslaki 19.12.1889/39)

Lain mukaan jo huumausainerikoksen valmistelun yrittäminen on rangaistava teko. Huumausainerikoksen valmistelussa on kyse siitä, että siinä on alettu tekemään toimia, jotka mahdollistavat itse rikoksen toteutumisen, esimerkiksi hankkimaan rikoksen mahdollistavia välineitä. Huumausainerikoksen valmistelussa tekijällä on siis pyrkimys toteuttaa huumausainerikos eli esimerkiksi valmistaa huumausainetta, myydä, levittää tai välittää sitä. Valmistelussa tulee siis kyse olla ainoastaan huumausainerikoksen toteuttamisen valmistelua, eli esimerkiksi välineiden ja

aineiden hankkimista. Rahan luovuttaminen, välittäminen tai vastaanottaminen ei kuulu tähän rikosnimikkeeseen. (Rikoslaki 19.12.1889/39)

Huumausainerikoksen valmistelu on nimikkeenä hyvin harvinainen Suomessa. Helden tilastojen mukaan vuosina 1996-2007 kaikista poliisin tietoon tulleista huumausainerikoksista vain 0.1% koski huumausainerikoksen valmistelua. Huumausainerikos -nimike oli puolestaan 90.6% kaikista huumerikoksista. (Helda Helsinki verkkosivusto, luettu 11.9.2020)

4.3 Huumausainerikoksen edistäminen

Oikeuskäytännössä edistämässä on kyse siitä, että sillä pyritään lisäämään rikoksen toteutumisen todennäköisyyttä. Edistäminen edellyttää yhteysymmärrystä siitä, mitä ollaan tekemässä ja näiden lisäksi rikoskumppanuutta ja yhdessä tekemistä. Jotta edistämöriksen tunnusmerkistö täytyisi, sen tulee pitää sisällään tahallisuuden ennen rikosta ja sen aikana. Edistämistä ei tule sekoittaa avunantoon. Se kuinka edistäminen ja avunanto eroavat toisistaan on henkilöiden teot, tekojen merkitys kokonaisuuden kannalta, sekä tekijän tietoisuus tehdystä teosta. Esimerkiksi, jos henkilön toiminta on merkityksellistä, mutta hän ei ole tietoinen siitä, mikä on päämäärä, kyse ei tällöin voi olla osallisuudesta tehtyyn rikokseen. (epublications.uef.fi verkkosivu, luettu 1.11.2020)

Rikoslain mukaan huumausainerikoksen edistäminen määritellään seuraavalla tavalla;

Joka

- 1) *Huumausaineen laitonta valmistusta, viljelyä, maahantuontia tai maastavientiä varten valmistaa, kuljettaa, luovuttaa tai välittää välineitä, tarvikkeita tai aineita tietäen, että niitä käytettäisiin tähän tarkoitukseen, tai*
- 2) *varoja lainaamalla tai muuten rahoittamalla edistää huumausainerikosta tai sen valmistelua taikka 1 kohdassa tarkoitettua toimintaa tietäen, että rahoitus käytetään tähän tarkoitukseen,*

on tuomittava, jollei teko ole rangaistava osallisuutena huumausainerikokseen tai törkeään huumausainerikokseen, huumausainerikoksen edistämisestä sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi. (Rikoslaki 19.12.1889/39)

Kiellettyä rikosnimikkeessä on siis huumausainerikoksen tai huumausainerikoksen valmistelun rahoittaminen. Huumausainerikoksen edistäminen on rangaistavaa, koska lain mukaan tämän kaltainen toiminta voi olla huumetaloudessa tai huumausainerikoksien tekemisessä hyvinkin suuri. Jos henkilö syyllistyy huumausainerikoksen edistämiseen, hän etäisemmin myötävaikuttaa huumausainerikoksen toteutumiseen. Myös huumausainerikoksen edistäminen on erittäin harvinaista. Heldan tilastojen mukaan vuosina 1996-2007 kaikista poliisin tietoon tulleista huumausainerikoksista keskiarvoltaan 0.0% koski huumausainerikoksen edistämistä. Edellä mainitulla aikavälillä vain yhtenä vuotena kyseinen luku on ollut 0.1%. Uskoisin, että tämä pieni määrä selittyy pitkälti sillä, että kyseinen teko on niin vaikea näyttää toteen.

4.4 Törkeän huumausainerikoksen edistäminen

Rikoslaisissa törkeästä huumausainerikoksen edistämisestä mainitaan seuraavaa;

”Jos huumausainerikoksen edistäminen tehdään osana 6 luvun 5 pykälän 2 momentissa tarkoitetun, huumausainerikoksen laajamittaiseen tekemiseen erityisesti järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaa ja

1) rikoksen kohteena oleva väline, tarvike tai aine on tarkoitettu erittäin vaarallisen huumausaineen tai suuren huumausainemäärän valmistukseen, viljelyyn, maahantuontiin tai maastavientiin taikka

2) huumausainerikoksen edistämällä tai edistettävällä rikoksella tavoitellaan huomattavaa taloudellista hyötyä

ja huumausainerikoksen edistäminen on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä, rikoksentekijä on tuomittava törkeästä huumausainerikoksen edistämisestä vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi.” (Rikoslaki 19.12.1889/39)

Lain mukaan törkeän huumausainerikoksen edistäminen on rangaistavaa ainoastaan silloin, kun henkilö toimii osana järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaa ja kun kyse on laajamittaisesta toiminnasta. Rikoksen on oltava myös kokonaisuutena arvostellen törkeä, mikä tarkoittaa käytännössä tekotapaa ja tavoitellun rikoshyödyn määrää. Rangaistava teko edellyttää myös sitä, että teossa on kyse erittäin vaarallisen tai suuren huumausainemäärän valmistelun, viljelyn, maahantuonnin, maastaviennin ja taloudellisen hyödyn tavoittelun edistämisestä. (epublications.uef.fi)

”Törkeän huumausainerikoksen edistäminen on mahdollista vain, kun henkilö on osallisena järjestäytyneeseen toimintaan, jonka tarkoituksena on laajamittaisen huumausainerikoksen tekeminen. Lisäksi edellytetään, että tekijä edistää huumausainerikoksen realisointumista välinein, tarvikkein tai ainein, jotka ovat soveltuvia erittäin vaarallisen huumausaineen tai suuren huumausaineen määrän aikaansaamiseksi. Lisäksi törkeään huumausainerikoksen edistämiseen syyllistyy, jos edistettävällä huumausainerikoksella tavoitellaan huomattavaa taloudellista hyötyä.” (epublications.uef.fi verkkosivusto, luettu 1.11.2020)

4.5 Huumausainerikos

Rikoslain 50:1 mukaisesti huumausainerikos määritellään näin;

joka laittomasti

- 1) *valmistaa tai yrittää valmistaa huumausainetta taikka viljelee tai yrittää viljellä kokapensasta, kat- kasvia (Catha edulis) tai Psilosybe-sieniä,*
- 2) *viljelee tai yrittää viljellä oopiumiunikkoa, hamppua tai meskaliinia sisältäviä kaktuskasveja käytettäväksi huumausaineena tai sen raaka-aineena taikka käytettäväksi huumausaineen valmistuksessa tai tuotannossa,*
- 3) *tuo tai yrittää tuoda maahan taikka vie tai yrittää viedä maasta taikka kuljettaa tai kuljetuttaa tai yrittää kuljettaa tai kuljetuttaa huumausainetta,*
- 4) *myy, välittää, toiselle luovuttaa tai muulla tavoin levittää tai yrittää levittää huumausainetta, tai*
- 5) *pitää hallussaan tai yrittää hankkia huumausainetta,*

on tuomittava huumausainerikoksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi. (Rikoslaki 19.12.1889/39)

Huumausainerikokseen voi syyllistyä hyvin monellakin eri tavalla huumausaineen pienimuotoisesta käytöstä aina niiden levittämiseen asti. Rikoslaisissa huumausainerikos on määritelty ja jaettu viiteen osioon. Pyrin avaamaan mahdollisimman hyvin laissa esitettyjä kohtia. Pyrin myös tarkentamaan mitä kukin kohta pitää sisällään. Ensimmäisessä osiossa huumausaineen valmistaminen on kriminalisoitu. Valmistamiseen voi myös syyllistyä jatkamalla tai puhdistamalla huumausaineita puhumattakaan niiden tuottamisesta.

Toisessa kohdassa puhutaan huumausaineen viljelystä. Viljely on rangaistavaa, jos kyseessä on kat- kasvin, psilosybesienien tai koka -pensaain viljely. Kuitenkin oopiumiunikon, hampun tai meskaliinikaktuksen viljely on rangaistavaa vain, jos tarkoituksena on ollut aineen käyttö huumausaineena.

Kolmas kohta käsittelee huumausaineiden tuomista maahan ja viemistä maasta. Yleensä Suomesta ei viedä huumausaineita ulkomaille, mutta Suomen kautta kulkee enemmänkin huumausaineita. Pelkästään salakuljettamisen yrittäminen on rangaistavaa, kuten valmistuksessakin. Salakuljettajan jäädessä kiinni, teko katsotaan aina huumausainerikokseksi, vaikka tekijä ainoastaan kuljettaisi huumausaineita. Salakuljettajalta edellytetään kuitenkin tahallisuutta, eli hänen tulee tietää mitä on tekemässä. Salakuljettajaa ei voida tuomita huumausainerikoksesta, jos hän ei ole tietoinen siitä. Nykyaikana on yleistynyt huumausaineiden lähettäminen postitse. Tällaisissa tapauksissa sekä huumausaineiden lähettäjä, että vastaanottaja tuomitaan molemmat huumausainerikoksesta. (ahj-law.fi verkkosivusto, luettu 1.11.2020)

Lain neljännessä kohdassa puhutaan huumausaineiden levittämisestä. Levittäminen voi lain mukaan tarkoittaa myymistä, välittämistä tai toiselle luovuttamista. Ero omaan käyttöön tarkoitettuun teosta ja huumausainerikoksesta erottavana tekijänä usein arvioidaan huumausaineen levittämistä toiselle. Esimerkiksi kannabista poltetaan yleensä ryhmässä. Kun henkilö luovuttaa kannabissätkän ryhmässä jollekin toiselle jäsenelle, hän syyllistyy huumausainerikokseen, koska hän ei enää polta kannabista omaa käyttöä varten. Myös esimerkiksi reseptilääkkeiden

luovuttaminen toiselle, jolla ei ole lääkkeeseen reseptiä, syyllistyy samalla tavalla huumausainerikokseen. (ahj-law.fi verkkosivusto, luettu 1.11.2020)

Lain viides kohta käsittelee hallussapitoa. Oikeuskäytännössä huumausaine katsotaan olevan henkilön hallussa silloin, kun hänellä on mahdollisuus käsitellä huumausainetta. Hieman yllättävää, mutta esimerkiksi jos henkilö tietää huumausaineita sisältävän maastokätkön sijainnin, katsotaan tämäkin huumausaineen hallussapidoksi, mutta jos huumausainetta on pieni määrä, se voidaan nähdä tarkoitetun omaan käyttöön. Huumausaineen hankkimisesta voidaan rangaistus joko huumausainerikoksesta tai huumausaineen käyttörikoksesta ja myös huumausaineen hankkimisen yritys on säädetty rangaistavaksi. KKO:n ratkaisun (Finlex verkkosivusto, luettu 20.9.2020) mukaan henkilö tilata toiselta henkilöltä 100 grammaa amfetamiinia, mutta sitä saapuikin vain 80 grammaa. Siitä huolimatta henkilö rangaistiin 100 gramman mukaisesti. (ahj-law.fi verkkosivusto, luettu 1.11.2020)

4.6 Törkeä huumausainerikos

Rikoslain mukaan törkeän huumausainerikoksen määritelmä menee näin;

Jos huumausainerikoksessa

- 1) *Rikoksen kohteena on erittäin vaarallinen huumausaine tai suuri määrä huumausainetta,*
- 2) *tavoitellaan huomattavaa taloudellista hyötyä,*
- 3) *rikos tehdään osana 6 luvun 5 pykälän 2 momentissa tarkoitetun, huumausainerikoksen laajamittaiseen tekemiseen erityisesti järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaa,*
- 4) *aiheutetaan usealle ihmiselle vakavaa hengen tai terveyden vaaraa, tai*
- 5) *levitetään huumausainetta alaikäisille tai muuten häikäilemättömällä tavalla*

ja huumausainerikos on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä, rikoksentekijä on tuomittava törkeästä huumausainerikoksesta vankeuteen vähintään yhdeksi ja enintään kymmeneksi vuodeksi. (Rikoslaki 19.12.1889/39)

Kuten edellisessäkin kappaleessa, myös tässä nimikkeessä on viisi kvalifiointiperustetta, jotka määrittelevät rikoksen nimenomaan törkeäksi. Törkeässä huumausainerikoksessa rangaistusasteikko on yhdestä kymmeneen vuotta vankeutta. Kymmenen vuoden enimmäisrangaistus on kaikkein törkeimmille ja vaarallisimmille rikoksille tarkoitettu. (lauda.ulapland.fi verkkosivusto, luettu 1.11.2020)

Yleisin sovellettavaksi tuleva kohta nimikkeessä on ensimmäinen kohta, joka koskee erittäin vaarallista huumausainetta tai suurta määrää huumausainetta. Huumausaineen määrä vaikuttaa olennaisesti siihen, onko kyseessä perusmuotoinen vai törkeä huumausainerikos ja sitä kautta rangaistuksen pituuteen. Aiemmin mainittu erittäin vaarallinen huumausaine tulee kyseeseen siis silloin, kun sen käytöstä voi aiheutua voimakasta riippuvuutta ja vieroitusoireita tai virheellisestä annostelusta johtuva kuoleman riski. Lain esitöiden mukaan suurta määrää huumausainetta ei määritellä pelkästään painon mukaan, vaan arviointiin vaikuttaa olennaisesti se, mitä huumausaine on ja mikä on sen voimakkuus eli pitoisuus. (lauda.ulapland.fi verkkosivusto, luettu 1.11.2020)

Lain esitöiden mukaan erittäin vaaralliseksi huumausaineeksi on luokiteltu heroini, amfetamiini, kokaiini, crack, LSD ja oopiumista tehdyt huumausaineet. Erittäin vaarallisten huumausaineiden luokitteluun on käytetty apuna asiantuntijalausuntoja, joita ovat antaneet esimerkiksi terveyden- ja hyvinvoinnin laitos (THL) sekä lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea. (lauda.ulapland.fi verkkosivusto, luettu 1.11.2020)

Toisessa kohdassa käsitellään taloudellisen hyödyn tavoittelua. Pelkästään taloudellisen hyödyn tavoittelu kvalifiointiperusteena on hyvin harvinainen ja yleensä siihen liittyy muitakin kvalifiointiperusteita, kuten esimerkiksi ensimmäinen kohta. Kolmas kohta koskee huumausainerikoksen tekemistä osana järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaa. Laissa järjestäytynyt rikollisryhmä on määritelty niin, että siinä on vähintään kolme henkilöä ja jokaisella henkilöllä on ajatus siitä, mitä ryhmä pyrkii tekemään. Kaikki ryhmän henkilöt toimivat yhteisymmärryksessä ja heillä on selvä työnjako. Ryhmän toimintaan liittyy olennaisesti myös suunnitelmallisuus. Tämän toteutuminen edellyttää myös ryhmän jäsenten tietoisuutta siitä, mitä ovat tekemässä, eli toisin sanoen tahallisuutta. (lauda.ulapland.fi verkkosivusto, luettu 1.11.2020)

Neljäs kohta käsittelee huumausaineella aiheutettavaa vakavaa hengen tai terveyden vaaraa usealle ihmiselle. Lain mukaan kvalifiointiperuste edellyttää, että usealle ihmiselle aiheutuu konkreettinen hengen tai terveyden vaaran olemassaolo. Lain esitöissä mainitaan, että pelkkä abstrakti vaara, eli mahdollisuus siitä, että kvalifiointiperuste voisi toteutua, riittää perusteena rikoksessa, jonka enimmäisrangaistuksena on 10 vuoden vankeusrangaistus. (lauda.ulapland.fi verkkosivusto, luettu 1.11.2020)

Viides ja viimeinen kohta käsittelee huumausaineiden levittämistä alaikäisille tai levittämistä muutoin häikäilemättömällä tavalla. Tilanteessa, jossa kohta tulee sovellettavaksi, tulee nimenomaan aikuisen henkilön levittää huumausainetta alaikäiselle. Nuorten keskinäinen huumeiden levittäminen ei siis sovellu tähän kohtaan. Häikäilemättömyys voisi olla esimerkiksi huumausaineiden levittämistä uusien asiakkaiden hankkimiseksi tai esimerkiksi huumausaineiden levittämistä tuntemattomalle henkilölle niin, että virheellinen annostelu voisi johtaa terveyden kannalta kohtalokkaisiin seurauksiin. (lauda.ulapland.fi verkkosivusto, luettu 1.11.2020)

Törkeään huumausainerikokseen kuuluu myös se, että tekoa voidaan pitää kokonaisuutena arvostellen törkeänä. Kokonaisuusarvosteluun liittyy esimerkiksi se, onko henkilöllä olevat huumausaineet hänelle itselleen tarkoitettu vai onko tarkoituksena ollut levittää niitä. Jotta huumausainerikosta voidaan pitää törkeänä, tulee kvalifiointiperusteen lisäksi teko olla myös kokonaisuutena arvostellen törkeä. Mitä useampi kvalifiointiperuste teossa täyttyy, sitä enemmän teossa on kokonaisuutena arvostellen törkeää tekotapaa. (lauda.ulapland.fi verkkosivusto, luettu 1.11.2020)

5 NUORISORIKOLLISUUS

Nuoruutta määrittää usein sellaiset seikat kuin kasvu ja kehitys, mutta käänttöpuolelta saattaa löytyä sellaisia piirteitä kuten epävakaus ja kapinointi. Koska nuoruus ajatellaan ohimenevänä elämänvaiheena niin nuorisorikollisuuteen saatetaan sen myötä suhtautua eri tavoin. Tekoja saatetaan jopa pitää yhteiskunnan normistosta irtaantumisenä, ”irtiottona”. Vastakkainasettelun toisena puolena onkin sitten nuorisorikoksen pitämistä haitallisena nuorelle itselleen ja muille. Seuraukset voivat

olla ikäviä nuorelle, joka syyllistyy rikoksiin. Nuori saattaa joutua rikoksia tehdes-
sään huonoon seuraan ja mikä kohtalokkaampaa, nuori voi joutua syrjäytymis- ja
rikoskierteeseen (Honkatukia & Kivivuori 2006, s. 1).

Koska kyse on rikoksista, niin keskustelu siirtyy herkästi siitä esiin kumpuaviin
moraalisiin ja eettisiin kysymyksiin ja keskusteluun. Eikä nuorten tekemät rikokset
ole siinä suhteessa poikkeuksellisia tai herättäisi samoja kysymyksiä rikoksen mo-
raalisessa viitekehysessä. Nuorten tekemän rikoksen katsotaan jopa olevan vaka-
vampi kuin aikuisen tekemä, täysin samantyyppinen rikos. Samalla tavoin, kun ai-
kuisiin, niin myös nuoriin kohdistetaan heidän ominaisuuksien perusteella kuten
sukupuolen ja etnisyyden mukaan erilaista suhtautumista rikoksen suhteen. Suku-
puolen suhteen poikien on katsottu olevan yleensä rikoksiin syyllistyvä osapuoli ja
siihen liitetään usein ajatus siitä, että rikoksien tekeminen on pojille tyypillisempää
ja olevan osa heidän käyttäytymistään. Kun taas nykyaikana tyttöjen tekemät rikok-
set kauhistuttavat ja herättävät huolta yhteiskunnan tulevaisuudesta (Honkatukia &
Kivivuori 2006, s. 1).

Nuorisoriikollisuus on usein huomiota ja julkista keskustelua herättävä aihe. Tar-
kastelun ja huomion keskipisteeksi joutuu yleensä nuorisoriikollisuuden kehitys.
Vuosituhannen vaihteessa tapahtuneet nuorten tekemät henkirikokset ovat myös
osaltaan vaikuttaneen huomion kasvuun tai lisääntymiseen suhteessa nuorisoriikol-
lisuuteen (Honkatukia & Kivivuori 2006, s. 15).

Vaikka media onkin saanut aikaan julkista hälyä, liittynen nuorten tekemiin rikok-
siin, niin täysin aiheetonta ja perusteetonta ei ole ollut olettaa, että media piirtäisi
vääränlaista kuvaa nuorisoriikollisuudesta, sillä nuoruus on omaisuus- ja väkivalta-
rikoksissa eliniän rikollisesti toiminnallisinta aikaa. Ikäryhmän kokoon tai massa-
suhteutettuna varkausrikokset saavuttavat huippunsa 13-vuotiaana ja pahoinpitely-
rikoksissa kirkkain huippu saavutetaan 18–20-vuotiaana (Honkatukia & Kivivuori
2006, s. 15).

5.1 Nuori rikoksentekijä

Henkilö, joka tehdessään rikoksen on 15-vuotta täyttänyt, mutta ei 21-vuotias on lain silmissä ja rikosoikeudellisesti määriteltynä nuori rikoksentekijä. Kategorisesti ja rikosoikeudellisesti 15–20-vuotiaista voidaan erottaa ryhmänä 15–17-vuotiaat rikoksentekijät. 15–17-vuotiaitten ryhmään sovelletaan rikosseuraamusta tuomitessa poikkeuksellista sääntöä; rangaistus on enintään $\frac{3}{4}$ siitä, mitä aikuiselle 18-vuotta tai vanhemmalle henkilölle määrättäisiin. Alle 18-vuotiasta tuomitaan harvemmin ehdottomaan vankeusrangaistukseen ja mikäli tuomioistuin päätyy ratkaisussaan siihen johtopäätökseen, että alaikäisen teko on johtunut ymmärtämättömyydestä tai harkitsemattomuudesta niin oikeus voi katsoa rangaistuksen kokonaan tuomitsematta (oikeus.fi verkkosivusto, luettu 17.10.2020).

5.2 Alle 15-vuotias rikoksentekijä

Alle 15-vuotiasta rikosta ei käsitellä oikeudessa, ja on näin ollen rikosseuraamuksesta vapaa. Alle 15-vuotias ei ole rikosoikeudellisesti vastuussa teostaan, mutta korvausvaatimusvelvollisuus kuitenkin velvoittaa jopa alle 15-vuotiasta. Sosiaaliviranomaiset huolehtivat alle 15-vuotiaan asian hoidosta ja toimenpiteistä. Sosiaaliviranomaisille on tehtävä ko. tilanteessa myös lastensuojeluilmoitus alle 15-vuotiaan tehdessä rikoksen (oikeus.fi verkkosivusto, luettu 17.10.2020).

Nuoren ollessa vahingonkorvausvastuussa ja jos rikoksen tehdessään on aikauttanut vahinkoa asianomistajalle niin vahingonkorvausasiaa on osapuolten osalta mahdollista sovittaa. Sovittelussa on mahdollista nuoren osalta kohtuullistaa vahingonkorvausta ja sopia mahdollisesta maksusuunnitelmasta. Sovitteluun suostuminen perustuu kuitenkin nuoren itsensä harkintaan ja halukkuuteen sopia asia sovittelun keinoin. Asianomistaja voi myös käyttää oljenkortena siviilikannetta, jossa lähtee perimään oikeudessa vahingonkorvauksia nuorelta. Alle 15-vuotiaalla voi mennä käräjäoikeuden päätöksen myötä vahingonkorvaukset ulosottoon, jolloin vahingonkorvausten päälle on mahdollista tulla vielä muita kuluja ulosottoon liittyen. Mutta vaikka vahingonkorvaukset menisivät käräjäoikeuden päätöksellä ulosottoon, niin alle 15-vuotiaalta ei kuitenkaan voida periä korvauksia vaan ulosoton perintä

aktivoituu nuoren täyttäessä 18-vuotta (Helsingin Sovittelutoiminta verkkosivusto, luettu 17.10.2020).

5.3 Nuorisorikollisuuden syyt

Yhteiskunta- erityisesti sosiaalitieteiden nuorisorikollisuuden tutkimisen polttopisteenä on ollut pitkään selvittää rikollisen ja väkivaltaisen käyttäytymisen alkuperää ja kehitystä. Yhteiskuntatieteilijöiden tutkimusten perustana on ollut keskittyminen eri ympäristötekijöiden ja rikollisen käyttäytymisen suhteiden kartoittaminen ja selvittäminen. Esiin nousseita riskitekijöitä, joiden nähdään vaikuttavan nuoren rikolliseen käyttäytymiseen ovat muun muassa ystävien rikoskäyttäytyminen, vahingollinen perheympäristö ja haitallinen asuinympäristö. Liika ympäristötekijöihin ja vain niihin keskittyminen syynä nuorisorikollisuudelle voi antaa kuitenkin pahimmissa tapauksessa harhaanjohtavan mielikuvan nuorisorikollisuuden syistä. Ympäristötekijöiden lisäksi luontainen taipumus yksilöillä on geneettisten tai perinnöllisten vaikuttimien suhteen (Honkatukia & Kivivuori 2006, 97).

Kysymys perinnöllisten ominaisuuksien vaikutuksesta rikolliseen käyttäytymiseen on nostanut päätänsä yhä enemmän julkisessa keskustelussa, mutta sitäkin enemmän tieteen tutkijoiden piirissä. Harva tutkija poissulkee perinnöllisten tekijöiden vaikutusta osana käyttäytymistä, mutta yhteiskuntatieteissä geenien merkitys jätetään yleensä kuitenkin taka-alalle tai sen merkitystä ei nosteta niin suureen arvoon. Geenien merkityksestä rikolliseen käyttäytymiseen laadittiin Yhdysvalloissa kysely (Walsh & Ellis 1999) ja vastausten perusteella 27 % vastaajista antoi perinnöllisten tekijöiden tärkeydelle osana rikoskäyttäytymistä arvon 0. 27 % piti geenejä ei lainkaan tärkeänä rikoskäyttäytymisen määrittäjänä. Vastapainona kuitenkin voidaan todeta, että vuosien saatossa käyttäytymisgeneettinen tutkimus on saanut aikaan huomattavan määrän tuloksia, jotka viittaavat siihen tosiseikkaan, että geeneillä on vaikutus ympäristövaikutusten rinnalla käyttäytymisen määrittäjänä (Honkatukia & Kivivuori 2006, 97).

Perinnöllisyyden vaikutusta rikolliseen käyttäytymiseen on analysoitu antisosiaalisuuden kautta. Antisosiaalisuus tarkoittaa käytännössä piittaamattomuutta sosiaalisia normeja, lakeja ja muiden oikeuksia kohtaan. Tällöin antisosiaalisuuden raamit tulevat laista, kun rikoslaista. Antisosiaalisuutta voidaan mitata ja määrittää myös

psykiatrisen arvion tai luokitusten mukaan. Arviointi suoritetaan erilaisten psykiatristen haastattelujen ja kyselyjen kautta. Antisoziaalisuuden määrittämiseksi voidaan myös tutkia persoonallisuuspiirteitä tai ominaisuuksia, joita voidaan yhdistää normirikkomusten syyllistymisen todennäköisten ominaisuuksien piiriin (Honkatukia & Kivivuori 2006, 101–102).

Lapsen tai nuoren rikolliseen käyttäytymiseen vaikuttavia riskitekijöitä voidaan jakaa suoriin ja epäsuoriin. Riskitekijät tutkimustyön ohella voivat olla indikaattoreita tai vahvoja ennusteita liittyen nuoren rikolliseen käytökseen. Suoraan vaikuttaviin riskitekijöihin lukeutuu muun muassa rajut, väkivaltaiset kasvatustavat tai lapsen tai lapsen hyljeksivä käytös. Näiden seikkojen vallitessa nuorella kasvavat riskit tai taipumukset rikolliseen käytökseen. Epäsuorasti tai välillisesti vaikuttavia riskitekijöitä ovat esimerkiksi perheen ekonomisen tilanne, köyhyys tai niukkavaraisuus voivat heijastua vanhemmuuteen ja sitä kautta lapsen kehitykseen. Kaiken kaikkiaan nuoren kasvuympäristön riskitekijöitä rikollisen käyttäytymisen kehityksessä on useita, kuten muun muassa perheen stressitekijät, vanhempien päihde, mielenterveys- ja rikollisuusongelmat, heikko koulumenestys, heikot kasvatuskäytännöt, lapsen kaltoinkohtelu, raskausajan ja synnytyksen riskit (Honkatukia & Kivivuori 2006, 125–126, 149).

5.4 Nuorten tyypilliset rangaistukset

Nuorten rikosoikeudellisia seuraamuksia määrittäessä toimenpiteistä luopumista voidaan soveltaa laveammin kuin muissa täysi-ikäisten syyllistymissä rikoksissa. Toimenpiteistä luopumista koskevia säännöksiä löytyy eri laeista kuten muun muassa esitutkintalaista (ETL), rikoslaista (RL) ja oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetussa laissa (ROL). Edellä mainittujen lakien säännöksissä koskien toimenpiteistä luopumista nuoren kohdalla on pääsääntöisesti kyse nuoresta iästä, vähäisistä rikoksista, kohtuuttomuudesta jatkaa prosessia nuoren osalta tai määrätä seuraamusta, epäoikeudenmukaisuudesta sekä toissijainen ratkaisu rikosoikeudellisen seuraamuksen sijasta. Toissijaisena mahdollisuutena on määrätä tai nuoren käyttäät sosiaali- ja terveydenhuollon tukitoimia rikosoikeudellisen seuraamuksen sijaan (Eduskunta.fi verkkosivusto, Hallituksen esitys HE 229/2009, luettu 6.9.2020).

Mikäli nuorelle rikoksentekijälle määritellään seuraamusta tai rangaistusta niin seuraavat ovat kaikki mahdollisia rangaistuksia, mitä nuorelle voidaan tuomita: sakko, ehdollinen vankeus, nuorisorangaistus (rikoksen tekohetkellä alle 18-vuotias), yhdyskuntapalvelu ja ehdoton vankeus. Alle 21-vuotiaalle, joka on tuomittu ehdolliseen vankeusrangaistukseen, voidaan oheisseuraamuksena tämän sijaan tuomita nuori rikoksentekijä koeajaksi valvontaan, jos se katsotaan perustelluksi nuoren sosiaalisten selviytymisen edistämiseksi. Koeajaksi valvontaan määräämisellä pyritään myös ennaltaehkäistä syylistymistä uusiin rikoksiin. Nuorisorangaistuksen ja yhdyskuntapalveluksen teema on suhteessa sama kuin valvontaan määräämisellä, eli pyritään edistämään nuoren sosiaalista selviytymistä sekä uusien rikosten ennalta estävään vaikutukseen. (Eduskunta.fi verkkosivusto, Hallituksen esitys HE 229/2009, luettu 6.9.2020)

Nuorten tekemien rikosten seuraamuksista kuitenkin arviolta kolme neljäsosaa määrätään muualla kuin tuomioistuimessa. Yleisimpiä seuraamusmuotoja ovat sakko- ja rangaistumääräysmenettely, joista rangaistumääräysmenettelyn seurauksena nuorelle annettu sakko on yleisin rikosoikeudellinen rangaistus. Rangaistumääräysmenettely koskee lähinnä lieviä rikoksia kuten näpistyksiä, liikenne rikoksia ja alkoholirikoksia. Nuorelle rangaistumääräyksen kautta annettujen päiväsakkojen lukumäärä on yleensä matala, noin 10 kappaletta. Tuomioistuimen nuorille määräämistä rangaistuksista myös sakko on yleisin. Kriminaalipoliittisessa järjestyksessä ja lainsäädännössä on kollektiivisesti hyväksytty ajatus siitä, että alle 18-vuotiaiden ehdottomia vankeusrangaistuksia tulisi välttää Rikoslain 6 luvun 9 § toisessa momentissa perustellaankin, että alle 18-vuotiasta ei saisi tuomita ehdolliseen vankeusrangaistukseen, ellei painavaien syiden nojalla ole välttämätöntä. (Eduskunta.fi verkkosivusto, Hallituksen esitys HE 229/2009, luettu 6.9.2020)

Rikosseuraamusta määritettäessä nuoren kohdalla tulee toteuttaa muutamia asioita. Viranomaisten kuten poliisin, syyttäjän ja rikosseuraamuslaitoksen on kommunikettava ja tehtävä yhteistyötä nuoren 15–20-vuotiaan rikoksentekijän kohdalla. Poliisin on ensinnäkin ilmoitettava syyttäjälle ja rikosseuraamuslaitokselle, mikäli rikoksesta epäilty on 15–20-vuotias ja alle 18-vuotiaan (15–18-vuotiaan) tekemästä rikoksesta poliisi on velvollinen tekemään sosiaaliviranomaisille ilmoituksen (rikosseuraamus.fi verkkosivusto, luettu 20.10.2020)

Syyttäjän osuus seuraamusta määriteltävässä yhteistyökuviossa on selvittää, että onko rikoksen tekijällä soveltuvuutta yhdyskuntapalveluun, tätä selvitystyötä varten syyttäjän on otettava yhteyttä ja pyydettyä Rikosseuraamuslaitosta tekemään kartoitus tai selvitys siitä, onko syytetyllä mahdollisuutta yhdyskuntapalveluun. Syyttäjä ei kuitenkaan välttämättä aina tee selvityspyyntöä Rikosseuraamuslaitokselle, silloin syytetty voi ottaa ohjat omiini käsiinsä tai syytetyn avustaja myös samantarvoisesti jättämällä yhdyskuntaseuraamustoimistolle pyynnön. Pynnön tarkoituksena on, että yhdyskuntaseuraamuslaitos tekee selvityksen syytetyn puolesta (rikosseuraamus.fi verkkosivusto, luettu 20.10.2020)

Seuraamusselvityksessä selvitetään näkemys siitä, että tuleeko syytetty selviämään tai onko hän kelvollinen yhdyskuntapalveluun. Selvitystyöhön kuuluu muun muassa kartoittaa syytetyn elämäntilanne ja siinä vallitsevia seikkoja, joilla on vaikutusta arviointiin esimerkiksi, mitataan nuoren syytetyn motivaatiota suorittaa rangaistusta yhdyskuntapalveluksena. Syytetty kutsutaan haastatteluun kartoittamista varten. Yhdyskuntaseuraamustoimisto voi tarpeen tullen kääntyä eri viranomaisten puoleen saadakseen tarpeellista tietoa selvityksen laatimista varten. Seuraamusselvityksessä puntaroidaan myös mahdollisuutta hankkia erilaisia tukipalveluita, jotta yhdyskuntapalvelus olisi onnistuva (rikosseuraamus.fi verkkosivusto, luettu 20.10.2020).

Kun tarpeellinen selvitystyö on tehty ja toimitettu Rikosseuraamuslaitokselle arviotavaksi tulee Rikosseuraamuslaitoksen antaa lausunto, mihin sisällytetään edellytyksiä syytetylle yhdyskuntapalveluksen suorittamista varten. Rikosseuraamuslaitos päätty aika johdonmukaisesti kielteisiin lausuntoihin yleensä siitä syystä, että nuorella päihdeongelma, mitä hän ei kykene katkaista.

Loppujen lopuksi, oli sitten myönteinen tai kielteinen päätös kyseessä, tuomioistuimien tekee lopullisen ratkaisun syytetyn sijoittamisesta yhdyskuntapalvelukseen (rikosseuraamus.fi verkkosivusto, luettu 20.10.2020)

6 NUORTEN HUUMAUSAINERIKOKSET HELSINGISSÄ 2017-2019

6.1 Haastattelututkimus

Haastattelututkimukseemme kuului kaksi haastattelua, jotka suoritettiin sähköpostin välityksellä. Alkuperäiseen suunnitelmaan kuului suorittaa haastattelut paikan päällä, mutta vallitsevan terveystilanteen takia päädyimme turvallisempaan ratkaisuun. Ajattelimme, että parhaan näkemyksen aiheeseen saa nuorten kanssa työskenteleviltä henkilöiltä ja valitsimme haastateltaviksi Helsingin poliisista nuorisoryhmän tutkinnanjohtajan Marko Forssin sekä Helsingin poliisin kenttävalvontaryhmän ryhmänjohtajan Jani Pahkajärven.

Haastatteluissa halusimme selvittää, minkä ikäisiä nuoria yleensä huumausainerikoksiin syyllistyy, mitä toimenpiteitä heille rikoksen paljastumisen jälkeen suoritetaan, minkälaisia huumeita nuorilta takavarikoidaan ja minkälaisia yhdistäviä tekijöitä rikoksiin syyllistyneillä nuorilla on taustalla. Kysyimme myös hieman kohdennetusti kenttävalvontaryhmän haastateltavalta oman kokemuksen kautta sitä, miten nuorten huumausainerikollisuus on kehittynyt viime vuosina ja miten ne tulevat ilmi kenttävalvontaryhmälle. Nuorisoryhmältä kysyimme edellä mainittujen asioiden lisäksi sitä, miten nuoria ohjataan poliisin toimesta sivuun rikolliselta tieltä. Lisäksi kysyimme sitä, minkälaisia lieveilmiöitä nuorten huumausainerikoksiin yleensä liittyy.

Haastattelun mukaan kenttävalvonnan tehtäviin kuuluu muun muassa katu- ja piilorikollisuuteen liittyvä tiedustelu ja tiedonhankinta sekä niiden paljastaminen. Kenttävalvonta tutkii itse paljastamansa rikokset. (poliisi.fi verkkosivusto, luettu 20.9.2020) Kenttävalvonnassa toisin sanoen törmätään usein huumausainekauppaan ja ryhmän ammattilaisilla on hyvä näkemys myös nuorten tekemistä huumausainerikoksista. Nuorisoryhmä puolestaan tutkii kaikki nuorten tekemät rikokset, joten heillä on laaja käsitys kokonaisuudesta.

Kenttävalvonnan ryhmänjohtajan haastattelusta selvisi, että nuorimmat huumausainerikoksiin syyllistyvät ovat 13–14-vuotiaita ja yleisimpänä huumausaineena toimii kannabis. Yleisimmät ikäluokat ovat tällä hetkellä 16–20-vuotiaat, jotka

myyvät ostavat ja käyttävät huumausaineita. 18–20-vuotiaita on todella paljon jopa myyjinä ja tukkumyyjinä.

Haastattelun mukaan nuoren syyllistyessä huumausainerikokseen, asiasta kirjataan rikosilmoitus. Lisäksi ilmoitetaan vanhemmille ja sosiaaliviranomaisille asiasta. Tämän jälkeen nuorelle tehdään turvallisuustarkastus ja tapauskohtaisesti arvioidaan myös kotietsinnän tarve. Etsintä kohdistetaan usein nuoren huoneeseen, jossa voi olla ”kätköjä”, joista nuoren vanhemmat eivät ole tietoisia.

Haastattelusta selvisi myös se, että nuorten kannabismyönteisyys on lisääntynyt räjähdysmäisesti ja sitä kautta kiinnijääneiden keski-ikä on huomattavasti alentunut. Yhä nuoremmat myyvät huumausaineita ja tavoittelevat helppoa rahaa. Nuoret ovat kokemattomia niin ostajina, kuin myyjinäkin. Nuorten ostajien ja myyjien hermostunut käytös kadulla herättää helposti huomiota. Nuorten pukeutuminen paljastaa heidät myös usein. Merkkivaatteiden käyttö on yleistä ja tyyli kopioidaan huumausaine-elokuvista ja sarjoista. Nuoret ovat usein myös varomattomia puheissaan, jolloin heistä on helppo kiinnostua katuvalvonnan näkökulmasta.

Haastateltavan mukaan yleisimmin nuorilta takavarikoitaviin huumausaineisiin kuuluu kannabis ja huumaavat lääkkeet, kuten rivotril ja ksalol. Myös jonkin verran kovia huumausaineita on ilmennyt nuorten keskuudessa. Amfetamiini, metamfetamiini ja subutex ovat lähes poikkeuksetta kyseessä kovista huumausaineista puhuttaessa.

Yhdistäviä tekijöitä nuorilla ilmeni suhteellisen paljon. Yhä useammin huumausainerikoksiin syyllistyvät nuoret ovat taustattomia, eli heillä ei ole aiempaa rikostusta. Useilla, erityisesti tytöillä on koulukotitaustaa ja rikkonainen perhe, yleensä yksinhuoltajaäidin kanssa asuvat. Joissain tapauksissa myös uusperhetausta. Usealla on useita sisarusia ja usealla on päihdetaustaisia vanhempia. Suuri osa alaikäisistä on ulkomaalaistaustaisia, jo Suomessa syntyneitä. Kulttuurierot vaikuttavat jonkin verran ulkomaalaistaustaisten nuorten huumemyönteisyyteen. Monet nuoret puhuvat kannabiksen laillistamisesta, erityisesti koska se on ok vanhempien kulttuurissa.

Nuorisoryhmän tutkinnanjohtajan haastattelusta selvisi, että ensikertalaiset huumausaineen käyttörikokseen syyllistyneet nuoret puhutellaan ja asiasta huomauteetaan. Puhuttelu on kuulustelunomainen tilanne, jossa valistetaan nuorta laillisuuskasvatuksenomaisesti. Puhuttelua ei voida käyttää todisteena ja se on lähtökohtaisesti vapaaehtoinen.

Haastatteluista saatujen tietojen mukaan huumausainerikoksiin syyllistyvien nuorten määrä on ollut jo jonkin aikaan nousussa. Havaittavissa on myös se, että yhä useampi nuori myös myy huumausaineita. Rikokset tulevat ilmi poliisin valvonnan kautta, muun rikosten yhteydessä ja lastenkodin ilmoituksista, kun esimerkiksi huoneesta on löytynyt huumausainetta.

Nuorelle tarjotaan mahdollisuutta hakea apua nuorisoasemalta. Alaikäisellä hoitoonohjaus eroaa aikuisesta siten, että sosiaaliviranomainen on vahvasti mukana. Alaikäisestä tehdään aina lastensuojeluilmoitus ja lastensuojelu myös arvioi tarpeen hoitoon ja muihin lastensuojelullisiin toimenpiteisiin.

Haastattelusta ilmeni myös se, että vakavimpana lieveilmiöinä nuorten huumausainerikoksissa on valeostot, jossa ostajan tai myyjän on tarkoituksena vedättää toista osapuolta. Valeostojen yhteydessä tapahtuu usein varkauksia ja ryöstöjä. Normaalissakin kaupanteossa syntyy välillä ongelmia. Pahiten koukussa olevat syyllistyvät myös muihin rikoksiin, kuten omaisuus- ja väkivaltarikoksiin.

Nuorten tekemien huumausainerikosten määriä kysyttäessä komisariolta, hän lähetti taulukon, josta ilmenee viime vuosien muutokset huumausainerikosten määrissä. Käsittelemme tilastoja seuraavassa osiossa.

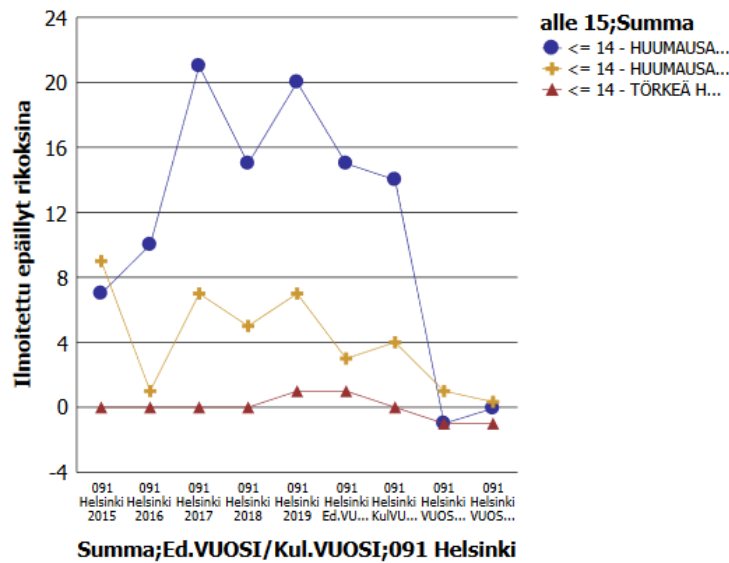
6.2 Tilastot

Tilasto-osuudessa esitetään visuaalisesti diagrammeissa, sekä selvästi taulukoituna. Esitetyissä diagrammeissa ja tilastotaulukoissa on edeltäviltä vuosilta tilastoja, mutta painopiste tulee olemaan aiheen mukaisesti vuosiluvut 2017–2019. Aikaisempien vuosien tilastoihin saatetaan viitata puolin, jos sillä on jotain oleellinen funktio. Pohdintaa, tilastojen ja haastattelujen peilaamista toisiinsa, asia voidaan kiteyttää reflektoinnin muodossa, mutta tätä tuomme esiin pohdintaosiossa.

Huomionarvoista ja hyvä pitää mielessä tilastoja tarkastellessa on se, että esittämämme tilastot eivät kuvaa absoluuttista numeerista totuutta nuorten huumausainerikollisuuden määrästä. Tilastomme kattavat ainoastaan Helsingin poliisilaitoksen tietoon tulleista nuorten huumausainerikoksista, eikä ota kantaa tai esittele piilorikollisuutta osana nuorisoriikollisuuden kokonaisuutta. Ja täsmennyksenä vielä, kun puhumme kyseisessä tilasto-osuudessa ”nuorten huumausainerikollisuudesta”, rajaamme pois potentiaalisen piilorikollisuuden ja pidämme painopisteen ja keskittymisen pelkästään poliisin tietoon tulleissa nuorten huumausainerikollisuudessa. Osiossa ei myöskään olla esittämässä arvostelmia tai muitakaan kannanottoja nuorisoriikollisuuden tilanteesta suhteessa esimerkiksi meidän omiin tai yhteiskunnallisiin mielipiteisiin nuorisoriikollisuuden kuten sen tilasta, ongelmista, syistä, ratkaisuista. Tiivistetysti voisi sanoa, että tarkastelukulmamme keskittyy vain puhtaasti tilastojen muutokseen ja tilaan tällä hetkellä. Kuluneeseen vuoteen 2020 saatetaan viitata paikka paikoin.

6.3 Alle 15-vuotiaiden tekemät huumausainerikokset Helsingissä 2017-2019

Helsingissä alle 15-vuotiaiden tekemät huumausainerikokset eivät kata suurta osaa koko nuorten huumausainerikollisuudesta. Esimerkiksi kaikki alle 15-vuotiaiden tekemät huumausainerikollisuuteen kuuluvat rikokset ovat karkeasti ottaen jotain muutamaan kymmenen luokkaa per vuosi. Alle 15-vuotiaiden huumausainerikoksista pitää huumausaineen käyttörikos selkeää johtoasemaa niin sanotusti muihin huumausainerikos muotoihin, ja törkeät huumausainerikokset alle 15-vuotiaiden keskuudessa ovat käytännössä olemattomia.

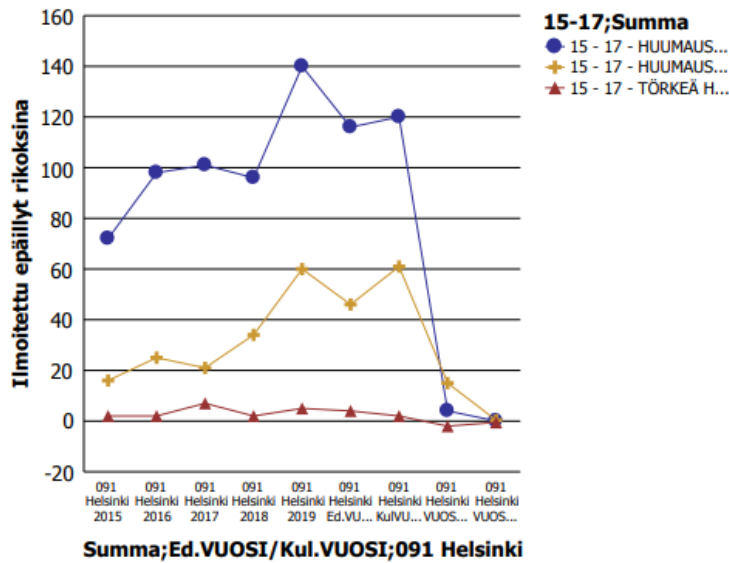

Ilmoitettu epäilty rikoksina		2015	2016	2017	2018	2019	Ed.VUOSI	Kul.VUOSI	VUOSI muutos	VUOSI muutos%
		091 Helsinki	091 Helsinki	091 Helsinki	091 Helsinki	091 Helsinki	091 Helsinki	091 Helsinki	091 Helsinki	091 Helsinki
<= 14	HUUMAUSAINEN KÄYTTÖRIKOS	7	10	21	15	20	15	14	-1	-6,67%
	HUUMAUSAINERIKOS	9	1	7	5	7	3	4	1	33,33%
	TÖRKEÄ HUUMAUSAINERIKOS	0	0	0	0	1	1	0	-1	-100,00%
	Summa	16	11	28	20	28	19	18	-1	-5,26%

Taulukko 1. Alle 15-vuotiaiden tekemät huumausainerikokset Helsingissä 2017-2019 (Polstat tulostietojärjestelmä).

Statistiikasta korostuu selvästi huumausaineen käyttörikokset, koska kokonaisluvusta suurin osa selittyy käyttörikoksilla. Muu huumausainerikollisuus on melkein pä olematonta tai lukumääriltään alhaista. Vuosimuutoksetkaan eivät ole niin silmään pistäviä, että niistä erottuisi poikkeavia havaintoja.

6.4 15-17-vuotiaiden tekemät huumausainerikokset Helsingissä 2017-2019

Ilmoitettu epäillyt rikoksina		2015	2016	2017	2018	2019	Ed.VUOSI	KulVUOSI	VUOSI muutos	VUOSI muutos%
		091 Helsinki	091 Helsinki	091 Helsinki	091 Helsinki	091 Helsinki	091 Helsinki	091 Helsinki	091 Helsinki	091 Helsinki
15 - 17	HUUMAUSAINEN KÄYTTÖRIKOS	72	98	101	96	140	116	120	4	3,45%
	HUUMAUSAINERIKOS	16	25	21	34	60	46	61	15	32,61%
	TÖRKEÄ HUUMAUSAINERIKOS	2	2	7	2	5	4	2	-2	-50,00%
	Summa	90	125	129	132	205	166	183	17	10,24%

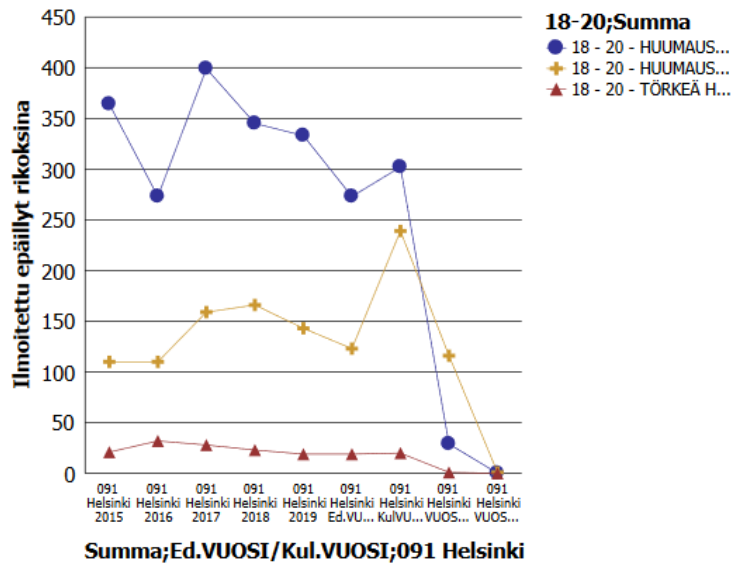
Taulukko 2. 15–17-vuotiaiden tekemät huumausainerikokset Helsingissä (Polstat tulostietojärjestelmä).

Nopealla vilkaisulla edellisiin tilastoihin alle 15-vuotiaiden tekemistä huumausainerikoksista on todettavissa, että jokaisen huumausainerikossarakkeen viittaamat luvut ovat kasvaneet huumausainerikollisuutena 15–17-vuotiaiden keskuudessa. Kokonaisluvut ovat moninkertaistuneet alle 15-vuotiaisiin. Ja tarkastellessa 2017–2019 ajanjaksoa, huumausaineiden käyttörikokset ja huumausainerikokset ovat kasvaneet vuodesta 2017. Kasvua vuosien 2018–2019 huumausainerikollisuuden kokonaissummassa on 73 kappaletta. Kulunut vuosi ei anna merkkejä identtisestä tai samansuuntaisesta kasvusta. Kulunut vuosi (2020) ei toistaiseksi ole tarjonnut 15–17-vuotiaiden kohdalla samanlaista määrää huumausainerikollisuuden osalta, vaikkakin silmäänpistävästä erosta ei ole kyse, suhteellisesti ajatellen voisi tietysti olla montaa mieltä.

Kokonaistarkastelussa on siis suunnanmuutos ylöspäin, mutta liian varhaista on toki ennustaa tulevaisuudennäkymää. Todettavissa kuitenkin on, että nykyhetkellä

15–17-vuotiaiden huumausainerikollisuus näyttäisi olevan kasvussa, erotuksena tai poikkeuksena ehkä törkeät huumausainerikokset. 15–17-vuotiaiden tekemät huumausaineen käyttörikokset ja huumausainerikollisuudet tuntuvat määrällisesti noudataavan samanlaista kaavaa kokonaissuman muutosten suhteen viime vuosina.

6.5 18-20-vuotiaiden tekemät huumausainerikokset Helsingissä 2017-2019

Ilmoitettu epäillyt rikoksina		2015	2016	2017	2018	2019	Ed.VUOSI	KulVUOSI	VUOSI muutos	VUOSI muutos%
		091 Helsinki	091 Helsinki	091 Helsinki	091 Helsinki	091 Helsinki	091 Helsinki	091 Helsinki	091 Helsinki	091 Helsinki
18 - 20	HUUMAUSAINEEN KÄYTTÖRIKOS	364	273	399	345	333	273	302	29	10,62%
	HUUMAUSAINERIKOS	110	110	159	166	143	123	239	116	94,31%
	TÖRKEÄ HUUMAUSAINERIKOS	21	32	28	23	19	19	20	1	5,26%
	Summa	495	415	586	534	495	415	561	146	35,18%

Taulukko 3. 18–20-vuotiaiden tekemät huumausainerikokset Helsingissä (Polstat tulostietojärjestelmä).

Mitä vanhemmiksi nuoret varttuvat, sitä enemmän huumausainerikollisuuden kasvussa nähdään muutosta, toki suunta alkaa tasaantumaan ikääntyessä. 18–20-vuotiaiden huumausainerikollisuuden kokonaismäärässä on siis kasvua nuorempaan 15–17-vuotiaiden ryppäeseen verrattuna.

Keskiarvoltaan huumausainerikollisuus on 18–20-vuotiaiden osalta aika muuttumatonta, poikkeavana havaintona tosin kuluneen ja edellisen vuoden 94 %-vuosi-muutos huumausainerikoksen kohdalla. Niin kuin aikaisempienkin ikäryhmien tilastoja analysoidessa on huomattavaa, että huumausaineen käyttörikos pitää selvää

johtoasemaa verrattuna muihin rikosnimikkeisiin. Vaikkakin ankarimpia tekemuotoja on selvästi esillä. On kuitenkin huomattava, että suunnanmuutos kasvun suhteen ei vielä vuosien 2017–2019 aikana ole havaittavissa huumausainerikollisuuden suhteen, pikemminkin loivaa laskua ainakin käyttörिकosten osalta, ja poikkeuksena edellä mainittu huumausainerikosten vuosimuutos.

7 LOPUKSI

Tutkimuksen luotettavuutta ja eettisyyttä on pohdittu työssämme jo pidemmän aikaa. Tutkimuksemme luotettavuutta lisää laajasti käytetyt lähteet. Jokaista aihepiiriä koskevaa tietoa olemme pyrkineet hakemaan mahdollisimman kattavasti monista eri lähteistä. Olemme pyrkineet arvioimaan lähteiden luotettavuutta jo kirjoitusvaiheessa. Olemme käyttäneet mielestämme paljon tuoreita lähteitä, mutta joissakin kohdissa lähde on saattanut olla hieman vanha. Kuitenkin vanhasta lähteestä huolimatta olemme arvioineet tiedon oikeellisuutta ja tulleet siihen lopputulokseen, että sitä voidaan käyttää tuoreessa opinnäytetyössämme. Aiheemme itsessään perustuu hyvin paljon tilastotietoon ja olemme pyrkineet saamaan mahdollisimman luotettavat tilastot. Olemme käyttäneet opinnäytteessämme tilastoina poliisin omia tilastojärjestelmiä, sekä saaneet tutkintaryhmän itse tekemiä tilastoja käyttöömme. Tutkintaryhmän itse tekemä tieto on siis tuoreinta mahdollista tietoa.

Olemme pyrkineet välttämään virheitä lukemalla opinnäytettämme yhä uudelleen löytääksemme asia -tai kielioppivirheitä. Olemme tutustuneet myös toistemme luomiin teksteihin ja keskustelleet niistä. Haastatteluissa olemme lähettäneet kysymykset haastateltaville etu käteen, jotta niihin voi valmistautua vastaamaan mahdollisimman kattavasti ja luotettavasti. Olemme antaneet vastausaikaa runsaasti. Tämä mielestämme lisää työn luotettavuutta. Luotettavuutta lisää myös se, että olemme valinneet haastateltaviksi nuorisoryhmän tutkinnanjohtajan, jolla käsitys nuorten tekemisistä on varmuudella paras mahdollinen. Tämän lisäksi olemme hakenneet syvyyttä valitsemalla haastateltavaksi myös kenttävalvonnan ryhmänjohtajan, jotta haastateltavien vastauksia voitaisiin punnita. Haastatteluista tehdyn analyysin lähetämme haastateltaville ja he saavat lukea antamiensa vastausten pohjalta tehdyn raportin. Tämä lisää tutkimuksen luotettavuutta sekä eettisyyttä.

Olemme valinneet aiheen niin, että se ei loukkaa tai syrji ketään. Sen avulla olemme yrittäneet lisätä työmme eettisyyttä. Haastateltavilta on molemmilta kysytty suostumus haastatteluun ja he ovat suostuneet tehtävään vapaaehtoisesti. Tämän avulla olemme edesauttaneet haastateltavien itsemääräämisoikeutta ja vahingoittumattomuutta. Olemme myös pohjustaneet haastattelua ennen työmme tarkoituksen ja sen mihin heidän vastauksiansa käytetään. Haastattelukysymykset on pyritty luomaan niin, ettei ne johdata haastateltavia vastaamaan tietyllä tavalla. Koska haastateltavat ovat aiheemme asiantuntijoita, olemme pyrkineet huomioimaan kysymyksissä aiheiden mahdollisen arkaluonteisuuden ja tätä kautta lisäämään tutkimuksen eettisyyttä. Koska haastattelu on suoritettu sähköpostitse, tämä on poissulkenut väärinymmärrysten mahdollisuuden, koska haastateltavilla on ollut aikaa vastata haastattelukysymyksiin. Olemme pyrkineet huomioimaan tutkimustuloksissamme puolueettomuuden, tulosten muuttumattomuuden ja vääristämättömyyden. Nämä huomioiden tutkimustulosta voidaan pitää luotettavana myös eettiset näkökulmat huomiioon ottaen.

7.1 Loppupohdinta

Olemme mielestämme saaneet vastattua tutkimuksen alussa meitä kiinnostaneisiin kysymyksiin tarvittavan kattavasti. Tavoitteena tutkimuksessa oli selvittää kattavasti nuorten huumausainerikollisuutta Helsingissä 2017-2019, eli sitä, minkä luontoista huumausainerikollisuus on ja mitä lieveilmiöitä siihen liittyy. Tarkoituksena oli myös selvittää, onko Helsingin poliisilaitoksen tietoon tulleet nuorten tekemät huumausainerikokset kasvussa vai lasussa Helsingissä. Saimme myös avattua lukijalle rikosprosessia, jotta lukija ymmärtää, minkälaisen prosessi nuori käy läpi jäätyään kiinni teoistaan. Tavoitteenamme oli esitellä aihe lukijalle niin, että hän pystyisi ymmärtämään aiheen perehtymättä siihen etukäteen. Tutkimustulokset avasivat lukijalle tämänhetkistä tilannetta Helsingissä. Tuloksista lukija pystyi päättämään, mihin suuntaan nuorten huumausainerikollisuus Helsingin alueella on kehittymässä.

Mielestämme hieman yllättävää oli se, ettei poliisin tietoon tulleet nuorten tekemät huumausainerikokset olleet kasvaneet noiden kahden vuoden ajalla käytännössä ollenkaan. Meillä oli hyvin vahvasti sellainen mielikuva, että määrät ovat rajussa nousussa ja

halusimmekin tästä tieteellisen näytön. On mielenkiintoista toki huomata ja ymmärtää, mistä ajatus kasvaneesta huumausainerikollisuudesta nuorten keskuudessa on lähtenyt liikkeelle. Siihen voi liittyä ennakoasenteet tulevaisuudennäkymiä kohtaan.

Suurimpana haasteena opinnäytetyön tekemisessä oli hieman yllättäen se, että se tehtiin kahden opiskelijan toimesta. Jaoimme osiot selvästi niin, että molemmilla oli käsitys siitä, mikälaista työtä lähdemme rakentamaan, mutta kuitenkin yhdenvertaisen kokonaiskuvan muodostaminen oli ajoittain haasteellista. Haasteena oli myös käytännön asiat, kuten ajankäyttö. Molemmat opinnäytteen tekijöistä kävivät samaan aikaan töissä, toinen päivätöissä ja toinen vuorotöissä. Haasteena prosessin loppuvaiheilla oli myös aikataulu. Mielestämme aloitimme työstämisen suhteellisen ajoissa, mutta opinnäyte työllisti odotettua enemmän ja tästä syystä aikataulu oli etenkin loppuvaiheessa melko tiukka. Haasteista selvisimme kuitenkin pitämällä säännöllisesti ja aikataulun salliessa keskustelutilaisuuksia, joissa kävimme läpi sitä, miten työ edistyy ja mikä on työn seuraava vaihe.

Opinnäytetyöprosessimme oli kokonaisuudessaan myös hieno oppimistilaisuus, jossa saimme alan asiantuntijoilta tärkeää tietoa nuoriin liittyvästä huumausainerikollisuudesta ja siihen liittyvistä seikoista. Oppimista tapahtui muun muassa siinä, miten nuorten rikollisuutta tutkitaan. Koimme myös tärkeänä sen, että haastateltavat antoivat käytännön kokemuksiensa kautta tärkeitä vinkkejä muun muassa nuoria huumausainerikollisia yhdistävistä piirteistä. Tästä saimme molemmat varmasti eväitä työelämää ajatellen. Itse opinnäytetyön tekeminen opetti kärsivällisyyttä ja pitkäjänteisyyttä hyvinkin paljon. Tämä opetti myös sitä, että asiat etenevät pala kerrallaan, eikä ole syytä luovuttaa, vaikka siltä tuntui moneen kertaan.

Työtä olisi voinut jatkaa vielä pidemmällekin. Työtä olisi voinut laajentaa haastatteleamalla esimerkiksi jotain nuorta, joka on käynyt rikosprosessin läpi ja saada häneltä kokemuksia ja tunteita siitä, miten hän on kokenut prosessin omasta mielestään. Tutkimukseen olisi voinut lisätä myös tietoa siitä, miten rikosprosessin läpikäyminen on vaikuttanut nuoren elämään sen jälkeen, kun hän on saanut tuomionsa. Mielenkiintoista olisi ollut selvittää se, onko nuori saanut viranomaisten käsittelyn jälkeen muutettua elämäntapaansa.

LÄHTEET

Honkatukia & Kivivuori 2006, Nuorisorikollisuus, määrä, syyt ja kontrolli

Jari Eskola & Juha Suoranta: ”Johdatus laadulliseen tutkimukseen”, Tampere 2000)

Kananen, Jorma: (Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä, Jyväskylän ammattikorkeakoulu, 2017)

Prosessioikeus, Oikeuden perusteokset, 2012

Robson, C. 1995 Real world research. A source for social scientists and practitioner researchers. Oxford: Blackwell

Sirkka Hirsjärvi & Helena Hurme: ”Tutkimushaastattelu – Teemahaastattelun teoria ja käytäntö” Helsinki 2008)

Polstat (Poliisin tulostietojärjestelmä)

Oikeus.fi, 2019, pääkäsittelyn vaiheet, luettavissa <https://oikeus.fi/tuomioistuimet/karajaoikeudet/fi/index/rikosasiat/paakasittely.html>. Luettu 17.10.2020.

Hallituksen esitys, HE 229/2009 vp, luettavissa <https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiat&do-cid=he+229/2009>. Luettu 6.9.2020.

Rikosuhripäivystys, 2019, Rikosprosessi, luettavissa <https://www.riku.fi/oppaat-ja-ohjeet/rikosprosessi>. Luettu 20.9.2020.

Helsingin Sovittelutoiminta, luettavissa http://www.sovittelutoiminta.fi/nuorten_oikeus-opas/alle_15-vuotiaat_rikosentekijat. Luettu 17.10.2020.

THL, 2020, Suomalaisten huumeiden käyttö ja huumeasenteet 2018, luettavissa <https://thl.fi/fi/tilastot-ja-data/tilastot-aiheittain/paihteet-ja-riippuvuudet/huumeet/suomalaisten-huumeiden-kaytto-ja-huumeasenteet>. Luettu 20.9.2020.

Sosiaali- ja terveysministeriö, 2019, Ministerit: Huumeiden käyttö vakava ongelma - nuorten päihdekokeiluihin puututtava mahdollisimman varhain, luettavissa <https://stm.fi/-/viranomaisten-valinen-yhteistyö-tärkeintä-huumeiden-käytön-ehkäisyssä>. Luettu 20.9.2020.

Finlex, Hallituksen esitys HE 180/1992, luettavissa <https://finlex.fi/fi/esitykset/he/1992/19920180>. Luettu 20.9.2020.

Finlex, KKO:2002:5, Huumausainerikos rangaistuksen mittaaminen, luettavissa <https://www.finlex.fi/fi/oikeus/kko/kko/2002/20020005>. Luettu 20.9.2020.

Oikeus.fi, 2019, Rangaistuksen määrääminen huumausaine-, lääke- ja dopingrikoksissa. Luettavissa https://oikeus.fi/hovioikeudet/helsinginhovioikeus/material/attachments/oikeus_hovioikeudet_helsinginhovioikeus/karajaoikeuspainotteistenlaatuhankkeidenraportit/STwCgGXh9/LAATUHANKERAPORTTI_2019.pdf. Luettu 17.10.2020.

Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksia, 2019, Huumeiden käyttäjien rikosoikeudellinen kontrolli, luettavissa https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/152433/245_huumeidenk_ytt_jien_rikosoikeudellinen_kontrolli.pdf?sequence=2. Luettu 11.9.2020.

Valtakunnansyyttäjävirosto, 2019, seuraamuksen määrääminen huumausaineen käyttörikoksissa, luettavissa <https://www.valtakunnansyyttajanvirasto.fi/material/attachments/valtakunnansyyttajanvirasto/vksvliitetiedostot/vksnyleisetohjeet/Gi2b5YPJ1/7-31-17YleinenOhjeLiitteinen.pdf>. Luettu 1.11.2020.

Itä-Suomen Yliopisto, oikeustieteiden laitos, 2019, avunanto ja rikoskumppanuus huumausainerikoksissa, luettavissa https://epublications.uef.fi/pub/urn_nbn_fi_uef-20190636/urn_nbn_fi_uef-20190636.pdf. Luettu 1.11.2020.

AJ&CO, Huumausainerikos, luettavissa <http://ahj-law.fi/huumausainerikos/>. Luettu 1.11.2020.

Lapin Yliopisto, oikeustieteiden tiedekunta, 2019, rangaistuksen mittaaminen törkeissä huumausainerikoksissa, luettavissa <https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/63753/Maisteritutkielma%20Tiia%20Ny-man.pdf?sequence=1>. Luettu 1.11.2020.

Poliisi.fi, tiedotteet, kenttävalvontaryhmä tekee upeaa työtä kentällä, luettavissa https://www.poliisi.fi/tietoa_poliisista/tiedotteet/1/1/ita-uudenmaan_poliisilaitoksen_kenttavalvontaryhma_tekee_upeaa_tyota_kentalla_76031. Luettu 20.9.2020.

Rikosseuraamus, 2012, Nuoren oikeusopas, luettavissa www.rikosseuraamus.fi/material/attachments/rise/toimipaikkojenliitetiedostoja/6Djai-qeSl/Nuoren_oikeusopas.pdf. Luettu 20.10.2020.

Rikosseuraamuslaitos, 2019, Seuraamusselvitys, luettavissa <https://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/seuraamukset/yhdyskuntaseuraamukset/yhdyskun-tapalvelu/soveltuvuus-selvitys.html>. Luettu 20.11.2020.

Oikeus.fi, 2019, Nuori rikosentekijä, luettavissa <https://oikeus.fi/tuomioistuimet/karajaoikeudet/fi/index/rikosasiat/nuoririkosentekija.html>. Luettu 17.10.2020.

LIITTEET

Liite 1

Haastattelukysymykset (Nuorisoryhmä)

1. Minkä ikäisiä huumausainerikoksiin syyllistyvät nuoret yleensä ovat?
2. Miten nuorten rikoksia tutkitaan, liittyykö siihen jotain erityispiirteitä? (esitutkinta kokonaisuudessaan)
3. Mikä on oma kokemuksesi siitä, miten kahden edellisen vuoden aikana huumeet ovat näkyneet nuorten rikoksissa? Ovatko määrät nousussa vai laskussa? (2017-2019 erityisesti)
4. Miten nuorten rikokset yleensä tulevat ilmi?
5. Minkälaisiin huumerikoksiin nuoret syyllistyvät? (käyttörikos - törkeä huumausainerikos)
6. Miten ”huumeuraa” aloittelevia nuoria ohjataan irti huumeista?
7. Minkälaisia lieveilmiöitä nuorten huumausainerikollisuuteen liittyy? (oheisrikoksia)
8. Kuinka suuri osa nuorisoryhmän tutkimista rikoksista koskee nuorten huumausainerikoksia? (arviolta)

Liite 2

Haastattelukysymykset (Kenttävalvonta)

1. Minkä ikäisiä huumausainerikoksiin syyllistyvät nuoret yleensä ovat?
2. Mitä toimenpiteitä kenttävalvonnan osalta suoritetaan nuoren huumerikollisen jäätyä kiinni?
3. Mikä on oma kokemuksesi siitä, miten nuorten huumausainerikollisuus on kehittynyt muutaman viimevuoden aikana (erityisesti 2017-2020)
4. Miten nuorten tekemät huumerikokset ilmenevät kenttävalvonnan näkökulmasta?
5. Mitä huumeita nuorilta yleensä takavarikoidaan?
6. Onko nuorella huumerikokseen syyllistyneellä jotain yhdistäviä tekijöitä taustalla? (esim. aiempi rikosrikostausta)
7. Kuinka suuri osa kenttävalvonnan tehtävistä koskee nuorten huumausainerikoksia? (arviolta)